

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Andra Kammaren. N:o 19.

Tisdagen den 5 mars.

Kl.  $\frac{1}{2}$  3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarbetyg:

Att herr riksdagsmannen G. M. Sandin på grund af akut nässjukdom är under närmaste åtta dagar förhindrad att infinna sig i Riksdagen intygas.

Stockholm den 4 mars 1907.

C. B. Lagerlöf.

Leg. läkare.

§ 3.

Föredrogos hvar efter annan Kungl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handräckning för fordrans utfående.

Till statsutskottet öfverlämnades Kungl. Maj:ts propositioner:

i fråga om ändringar i och för tillägg till nådiga förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket; och

angående ökning af lånefonden för rederinäringens understödjande.

§ 4.

Vidare föredrogs för remiss till utskott Riksdagens revisorers berättelse om den år 1906 af dem verkställda granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1905.

*Remiss af  
revisions-  
berättelse.*

Därvid yttrade:

Herr von Schéele: Herr talman! Jag anhåller att få något fullständiga hvad som finnes upptaget på sidan 853 och följande såsom domkapitlets i Visby utlåtande i anledning af hvad Riks-

Remiss af  
revisions-  
berättelse.  
(Forts.)

dagens revisorer anfört angående uppförandet af den vid Visby domkyrka befintliga, till kyrkosal, sakristia och arkivlokal inredda byggnaden, hvilken anmärkning återfinnes i samma revisorers nu till Riksdagen aflämnade berättelse om den af dem verkställda granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1905, sidan 280.

Redan *det* förhållandet väcker förvåning och tyckes vittna om ett missledd nit att upptäcka fel, att herrar revisorer icke begränsat sina granskningsåtgärder till den i riksdagsordningen § 72 fastställda tidsgränsen, att *hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper*, utan gått flere år tillbaka i tiden. Om någon för andra obekant anledning därtill i de afslutade räkenskaperna för 1905 förefunnits, borde detta hafva till undvikande af missförstånd angifvits i revisionsberättelsen. Men revisorerna visste icke ens, såsom jag strax skall visa, när denna byggnad uppfördes, utan trodde, att det »skett nyligen».

Ett fult tryckfel — jag vill helst betrakta det så — har insmugit sig i denna, såsom det synes, något för hastigt tillkomna anmärkning, i det att där talas om den ifrågavarande byggnaden såsom förlagd till *östra* sidan om domkyrkan. Hade så verkligen varit fallet, hvilket, i förbigående sagdt, till följd af terrängens beskaffenhet här var omöjligt, så skulle det i sanning varit fullt befogadt att anmärka ett sådant, ur den kyrkliga symbolikens synpunkt knappast tänkbart tilltag.

Men jag lämnar dessa underordnade erinringar i afseende på ifrågavarande revisionshandling för att något litet skärskåda de båda däri förekommande hufvudanmärkningarna.

Den första gäller byggnaden i fråga »i arkitektoniskt afseende», hvarom herrar revisorer uttala en kategorisk, mycket sträng dom, förklarande »det ligga i öppen dag, att den måste synnerligen menligt inverka på domkyrkans utseende», hvarför de ock finna dess uppförande *mycket beklagligt*. Man kan lätt förstå, hvad intryck detta skulle göra på en församling, hvars tillgångar äro ganska begränsade, men som det oaktadt varit villig att af pietetshänsyn i rent estetiskt intresse ersätta en för öfrigt sitt ändamål fullt motsvarande byggnad med en ny dyrbar sådan, sedan hon offrat mer än 100,000 kronor på sin kyrkas inre och yttre restauration. Lyckligtvis hafva vi att emot revisorernas konstkritiska förkastelsedom ställa dels kungliga öfverintendentsämbetets alldeles motsatta uppfattning, dels den på kyrkoarkitekturens område såsom konstkännare af första ordningen hittills utan gensagor erkände, i London bosatte Axel Herman Häggs omdöme.

Revisorernas andra, icke mindre grava anklagelse går ut på att »byggnadens ritningar och uppförande icke varit underställda öfverintendentsämbetets pröfning». Denna beskyllning, som domkapitlet på anförda grunder dristat beteckna såsom *fullkomligt*

*sanningslös*, är ägnad att väcka om möjligt än större förvåning, och man frågar sig ovillkorligt, hur något sådant varit möjligt. Jag har därför hos öfverintendenten Carl Möller inhämtat upplysning i saken, och det är hans svar, jag nu med benägen tillåtelse har att öfverlämna till lösning af den skenbart olösliga gåtan. Svaret, dagtecknad den 29 december 1906, har följande lydelse:

»Med anledning af herr biskopens värderade skrifvelse af den 20 dennes ber jag få nämna, att — efter hvad jag inom ämbetet inhämtat — den af Riksdagens revisorer gjorda förfrågan angående sakristibyggnaden i fråga skedde telefonledes till förste intendenten för den administrativa afdelningen inom ämbetet, Richter, som, då hans förfrågan, huruvida uppförande af densamma skett nyligen, bejakades, förmålde sig icke kunna minnas, att ämbetet utlätit sig i ämnet. Han såg därefter, för säkerhets skull, igenom de senaste 5 årens diarier, men då han icke kunde förmoda, att revisorernas anmärkning gällde ett ärende, som afgjorts för nära 7 år sedan och som fallit honom helt och hållet ur minnet, gick han med sina forskningar icke så långt tillbaka i tiden som till år 1900.

På samma gång jag beklagar den oriktiga upplysning, som härifrån lämnats, finner jag — *som icke kan undgå att anse det anmärkningsvärdt, att revisorerna icke på ort och ställe förskaffade sig visshet om huruvida oftanämnda byggnad vore uppförd efter utverkande af nådigt tillstånd eller icke* — någon åtgärd från ämbetets sida icke påkallas, då ju af det nådiga brevet af den 20 april 1900, hvilket väl lärer komma att af domkapitlet åberopas, tydligen framgår, att byggnaden uppförts med vederbörligt tillstånd, och följaktligen en missvisande uppgift kommit att gifvas revisorerna från ämbetets kansli.»

Att vederbörande nu gått till väga så, som här skett, skadar emellertid icke domkapitlet. Men däremot skadar det den känsla af vördnad för auktoriteten, som är för samhällsordningen så betydelsefull och som särskildt på Gottland ännu gör sig gällande på gammalt svenskt sätt. Man blef därför till en början ganska häpen öfver att domkapitlet kunde ha gjort sig skyldigt till en sådan försumlighet — för att icke säga lagbrott — som den, för hvilken det af revisorerna anklagades. Och förvåningen blef sannerligen icke mindre, då anklagelsens fullständiga grundlöshet snart kom i dagen. Den vördnad för öfverheten, som jag i min mån söker att bevara hos den lojala befolkning, hvars andliga fostran är ställd under min ledning, lider i våra dagar lätt afbräck. Folket där nere har åter och åter frågat mig, om det icke kan sätta förtroende till uppgifter, som komma på en så officiell väg, som denna uppgift kom. Jag har därpå verkligen icke kunnat svara annat, än att det är mänskligt att fela, och att äfven den mest aktningssbjudande myndighet kan göra sig

*Remiss af  
revisions-  
berättelse.  
(Forts.)*

*Remiss af  
revisions-  
berättelse.*  
(Forts.)

skyldig till misstag; men från denna plats är det min plikt att mana till försiktighet, att icke genom myndigheternas eget förvållande auktoritetens betydelse må i folkmedvetandet försvagas.

Jag anhåller, herr talman, att detta mitt yttrande tillika med det bref från öfverintendenten Möller, hvilket jag har haft äran uppläsa, måtte få åtfölja ifrågavarande handlingar till statsutskottet.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att hänvisa ifrågavarande berättelse jämte det i anledning af densamma nu afgifna yttrandet till statsutskottet.

### § 5.

Härefter föredrogos men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 7 och 10 samt Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4.

### § 6.

Ordet lämnades häruppå på begäran till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att kammaren ville besluta att på föredragningslistan för morgondagens plenum först uppföra statsutskottets utlåtande n:o 10, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, därefter statsutskottets utlåtande n:o 7, innefattande anslagen till civildepartementet, och därefter öfriga ärenden i den ordning, de förekomma på dagens föredragningslista.

Kammaren biföll denna hemställan.

### § 7.

Anmälades och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 21, till fullmäktige i riksbanken i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lämnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus; och

n:o 22, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i samma ämne.

### § 8.

Till bordläggning anmälades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion med förslag till ändring af § 2, mom. 4 tryckfrihetsförordningen; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 17, i anledning af väckta motioner angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till lagbestämmelser mot användande af mutor eller bestickning vid ekonomiska uppgörelser; och

n:o 18, i anledning af väckt motion om skrivelse till Konungen angående förbud mot försäljning af vin och öl.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Föredrogs framställning af herr *A. Jonsson* i Lycksele om ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar fr. o. m. den 8 mars.

Denna framställning bordlades på begäran.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *A. Ekman* i Mo gård under den 6 mars.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,58 e. m.

In fidem

*Herman Palmgren.*

---

## Onsdagen den 6 mars.

Kl. 11 f. m.

### § 1.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne februari.

### § 2.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr *J. Larsson* i Presstorp anmält sig vara af sjukdom hindrad att närvara vid dagens sammanträde.

### § 3.

Upplästes ett till kammaren inkommet, så lydande läkarbetyg:

Att riksdagsmannen ingenjör E. Biesert, som lider af influensa, på grund häraf är i behof af en månads ledighet från riksdagsarbetet, intygas.

Stockholm den 6 mars 1907.

F. Lennmalm,  
med. d:r, professor.

### § 4.

Herr statsrådet m. m. *A. H. Hammarskjöld* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12 och 15 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862; och

angående uppförande af ett ridhus för ridskolan vid Strömsholm.

De kungl. propositionerna bordlades på begäran.

### § 5.

Ordet lämnades härefter på begäran till

*Svar å  
interpellation.*

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Swartz, som yttrade: Med kammarens tillstånd har dess ledamot herr Moll till mig riktat följande spörsmål:

Har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sin uppmärksamhet riktad på den beklagliga utveckling, spekulationen i vissa slag af aktier tagit härstädes under den senaste tiden? *Svar å interpellation.* (Forts.)

Kunna från regeringens sida under innevarande riksdag väntas förslag till lagbestämmelser för afhjälpande af de brister, som vidlåda den nuvarande organisationen af fondbörsförhållandena?

Jag tillåter mig nu besvara de sålunda till mig ställda spörs-målen.

De företeelser inom samhällslifvet, som den ärade interpellanten bragt på tal, äro utan tvifvel af beskaffenhet att kräfva allvarlig uppmärksamhet icke blott inom det område, som däraf närmast beröres, eller affärsvärldens, utan äfven från lagstiftarens sida. Den öfverdrifna och osunda spekulationen i värdepapper eller i varor är nämligen ägnad att medföra vådor icke blott för dem, som därpå inlåta sig, särskildt om dessa, såsom ej sällan är fallet, sakna tillräckliga förutsättningar för ett rätt bedömande af de faktorer, som vid handelsomsättningen spela in, utan äfven för mer eller mindre vidsträckta kretsar därutom, hvilka däraf direkt eller indirekt röna inverkan.

De arter af handel, som härvid äro mest ägnade att tilldraga sig den allmänna uppmärksamheten eller att ingifva farhågor för skadliga verkningar för det ekonomiska lifvet i allmänhet, äro sådana spekulationsaffärer, hvilka icke afse någon verklig kapitalplacering eller verklig leverans, utan hufvudsakligen att göra vinst genom skillnader i värdepappers eller varors kursvärden eller pris vid olika tider. Hit höra särskildt vissa slag af terminsaffärer. Klart är nämligen, att affärer af dylikt slag, genom den utsikt till en snabb och lättfången vinst de erbjuda, innebära en frestelse äfven för personer, som sakna erforderliga insikter om deras verkliga innebörd eller icke äro i den ekonomiska ställning, att de utan alltför stora uppoffringar kunna bära eventuella förluster, att däri deltaga, hvarigenom, åtminstone där dylikt förekommer i större omfång, lätt framkallas fara för ekonomiska kriser af mera eller mindre genomgripande natur. Dylig spekulatio n förekommer, enligt hvad erfarenheten från utlandet gifver vid handen, ofta nog i stor omfattning, särskildt just i tider af jämförelsevis liflig kapitalökning. Om än en sådan spekulatio n hittills icke torde hafva förekommit i vårt land i någon sådan utsträckning som flerstädes i utlandet, kan det dock icke förnekas, att på senare tider äfven här visat sig ganska starka tendenser till öfverdrifven spekulatio n, hvilka hos den uppmärksamme iakttagaren måste framkalla betänkligheter och mana till eftersinnande, hvad som må kunna åtgöras till förekommande eller mildrande af de skadliga verkningarna af dylika missförhållanden.

Då man till främjande af en sund och god utveckling af

Svar å  
interpellation.  
(Forts.)

affärlifvet vill söka på lagstiftningens väg förebygga eller hämma de osunda öfverdrifter, som å förevarande område kunna förekomma, är det emellertid nödvändigt att framgå med stor varsamhet. Såsom interpellanten själf framhållit, är nämligen spekulationen i värdepapper och i varor i och för sig ingalunda något förkastligt, utan ingår densamma tvärtom såsom ett nödvändigt moment i all handel. Går man därför i sin önskan att utrota eller straffa de mindre goda tendenser, som vid sidan däraf kunna yppa sig, alltför brådstörtadt till väga, löper man fara att antingen hindra den goda och fullt tillåtliga spekulativen, till men för näringslifvets berättigade intressen, eller ock att framkalla olägenheter och oegentligheter, måhända skadligare än dem man velat förekomma. Intränger man närmare i förevarande ämne, finner man ock, att detsamma är af synnerligen ömtålig och svårbehandlad natur, i ty att gränserna mellan hvad som vid bedrivande af sådana affärer, hvarom här är fråga, må anses lofligt och nyttigt, samt hvad som icke är det, äro ytterst svåra att uppdraga, hvarjämte ock, där den öfverdrifna spekulationslusten i någon högre grad förefinnes, densamma, en normerande lagstiftning till trots, lätt söker sig vägar eller ikläder sig former, som undandraga sig all kontroll eller icke kunna af lagen åtkommas.

Gifvet är därför ock, att man icke kan eller bör förvänta, att missförhållanden af ifrågavarande art skola kunna genom lagstiftningsåtgärder allena helt och hållet förekommas eller utrotas. Tvärtom fordras härför helt visst samverkan emellan skilda krafter inom samhället. Hvad på lagstiftningens väg kan uppnås, är säkerligen på sin höjd ett undanröjande eller hämmande af de svåraste öfverdrifterna, som inom ifrågavarande område kunna förekomma.

Innan jag öfvergår till att omförmåla, huru lagstiftningen inom förevarande område för närvarande i vårt land är ordnad, anhåller jag att med några ord få beröra, huru förhållandena härutinnan gestaltat sig i vissa främmande länder.

I allmänhet tillåtas leveransaffärer och leveranshandel så inom som utom börs. I Frankrike har visserligen all handel med publika papper och andra värdepapper, som noteras å börs, förbehållits åt af staten oktrojerade börsmäklare. Det oaktadt har man funnit sig nödgad tolerera en mycket omfattande mäklarverksamhet utom börsen af andra än sagda mäklare. — Restriktiva bestämmelser rörande terminshandel i värdepapper å börs hafva emellertid införts i Tyskland. Genom lag af år 1896 är det sålunda förbjudet att drifva börsterminshandel i andelar (aktier, lotter m. m.) i grufvor och fabriker samt i hvarje annat bolag, hvars kapital ej uppgår till minst 20,000,000 mark.

I syfte att stäfja den osunda spekulationen *utom* börsen har vidare genom lag af år 1900 förordnats, att med spel, därå rätts-



anspråk icke kunna grundas, jämställes s. k. differenshandel, d. v. s. sådana aftal, hvarmed icke åsyftas verklig leverans, utan endast likvid af den eventuella skillnaden i kurs vid köpetillfället och det nominellt stipulerade leveranstillfället.

*Svar å  
interpellation.  
(Forts.)*

Äfven i Norge har genom lag af år 1902 en i viss mån liknande lagstiftningsåtgärd vidtagits, i det att därigenom aftal, som äga karaktär af spel eller vad, fränkännts rättslig giltighet.

I England, likasom ock i Danmark, förekommer, såvidt jag varit i tillfälle att inhämta, icke någon särskild restriktiv lagstiftning i fråga om terminshandel med värdepapper.

Hvad beträffar lagstiftningen i vårt eget land, finner man, att enligt kungl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet icke fordras några särskilda betingelser för drifvande af handel med värdepapper för egen räkning eller i kommission. Att i officiell egenskap af mäklare biträda allmänheten genom förmedling af köp och försäljning af värdepapper tillkommer åter allenast vissa af vederbörande handels- och sjöfartsnämnd utsedda personer, hvilka stå under viss kontroll och för fel och förbrytelser i sin befattning äro underkastade enahanda ansvarspåföljd, som gäller om brott af statens ämbets- och tjänstemän enligt allmän lag. Bestämmelser om sättet för mäklares antagande, deras befogenheter och skyldigheter m. m. återfinnas i förnyade nådiga mäklareordningen af den 9 juni 1893 äfvensom i nådiga kungörelsen angående fondmäklare i Stockholm den 8 februari 1901, hvilka författningar utfärdats på civildepartementets föredragning.

Vidare må erinras, att enligt gällande banklagar bankbolag icke äger drifva handel med aktier, ett stadgande, hvilket dock, såsom jämväl framgår af innehållet i sammansatta bank- och lagutskottets vid 1906 års riksdag betänkande n:o 1, icke ansetts innefatta hinder för bank att i samma ordning som mäklare biträda allmänheten vid köp och försäljning af värdepapper.

Utöfver hvad nu nämnts förekomma hos oss icke några allmänt gällande föreskrifter i hithörande ämnen.

Tilläggas må emellertid, att ordningsregler för fondbörs fastställas af handels- och sjöfartsnämnd och att tillämpningen af desamma öfvervakas af särskilda af nämnden utsedde fondbörskommittéer. De för fondbörsen i Stockholm i sådant afseende gällande föreskrifter fastställdes den 24 oktober 1906 och hafva trädt i tillämpning med innevarande års ingång. Enligt dessa föreskrifter förekomma å fondbörsen köp och försäljning af samt kursnotering af obligationer, aktier och andra dylika värdepapper; köp och försäljning å fondbörsen sker endast genom till fondmäklare vederbörligen antagna mäklare i Stockholm eller genom befullmäktigadt ombud för enskild bankinrättning i Stockholm med af Kungl. Maj:t fastställd bolagsordning. Då enligt ordningsreglerna uppgörelse af slutade affärer

*Svar å  
interpellation.  
(Forts.)*

skall ske redan andra dagen efter deras afslutande, förekomma emellertid å Stockholms fondbörs endast s. k. kontanta affärer, men däremot icke s. k. leveransaffärer på tid.

Vid uppgörande af aftal om köp och försäljning af värdepapper torde allmänheten hos oss betjäna sig dels af de officiella fondmäklarna, dels i ganska stor utsträckning af bankerna, dels slutligen af en del bankirfirmor, därunder inbegripna de på senare tiden ganska talrikt förekommande s. k. fria mäklarna. Då emellertid, som nämnts, å fondbörs, åtminstone hvad hufvudstaden angår, icke förekomma egentliga s. k. leveransaffärer på tid, samt de banker, som härstädes drifva fondrörelse, å ett på bankinspektionens föranstaltande i januari månad detta år hållet sammanträde, i syfte att motverka den härstädes tilltagandespekulationslusten i värdepapper, beslutat att icke vidare taga befattning med förmedling af leveransaffärer i aktier och lottbref, är gifvetvis allmänheten i fråga om sådana affärer hufvudsakligen hänvisad till de s. k. fria mäklarna.

Då det nu gäller att tillse, hvad som till motverkande af ifrågavarande onda må kunna ytterligare åtgöras, synes det till en början vara gifvet, att, då, som förut nämnts, faran af sådan spekulation, hvarom här är fråga, väsentligt ökas därigenom, att äfven personer, hvilka sakna tillräckligt kapital för att möta eventuella förluster, därå inlåta sig, från kreditgifvarnas sida åtskilligt kan göras för att hejda eller dämpa en tilltagande spekulationslusta. Härutinnan hafva utan tvifvel bankerna en grannlaga och viktig uppgift att fylla, som, ifall den utöfvas med varsamhet och förstånd, säkerligen kan varda af icke ringa betydelse i förevarande hänseende.

Att upphäfva eller inskränka bankernas själfbestämmingsrätt med afseende å kreditgifning mot säkerhet af aktier eller andra värdepapper synes icke böra ifrågakomma, då härigenom otvifvelaktigt rörelsen skulle åläggas alltför hämmande band till men för den fullt lojalt arbetande handeln och industrien.

För att härefter öfvergå till den allmänna civil- och kriminallagstiftningens område kunna utan tvifvel vissa åtgärder tänkas till hämmande af en öfverdrifven och osund spekulation. Sålunda ha, på sätt jag förut antydt, i vissa främmande länders lagstiftning inrymmts bestämmelser, hvarigenom vissa slag af aftal, som kunna antagas härröra af dylik spekulation, fränkänts rättslig giltighet. Bestämmelser i sådan riktning sakna emellertid icke sina betänkligheter, enär desamma, med hänsyn till svårigheten att rätt bedöma ett aftals verkliga natur, lätt kunna begagnas till förevändning för brytande af aftal, som lagbudet icke afsett att träffa, och sålunda menligt inverka å det allmänna förtroende i handel och vandel, som utgör en af de viktigaste betingelserna för ett sundt affärslif. Våra domstolar synas ock hittills icke hafva visat benägenhet att biträda en uppfattning, enligt hvilken s. k. terminsaftal skulle fränkännas rättslig giltighet. Oberoende

af denna omständighet, hvilken måhända åtminstone till någon del berott af bristen på alla direkta bestämmelser i ämnet, anser jag emellertid önskvärdt, att hithörande spörsmål äfven ur lagstiftningssynpunkt göras till föremål för närmare ompröfning till vinnande af större klarhet, om och i hvad mån åtgärder i förenämnda syfte lämpligen kunna, utan rubbning af grunderna för hithörande lagstiftning i öfrigt, vidtagas.

Huruvida i händelse af konkurs bedrivande af terminsaffärer, som medverkat till obeståndet, falla under gällande ansvarsbestämmelser rörande konkursförbrytelser, torde i praxis vara omtvistadt. Äfven härutinnan synes mig böra tagas i öfvervägande, huruvida icke en ändring eller ett förtydligande af berörda bestämmelser på sådant sätt, att ett dylikt förfarande under nämnda förutsättning blefve belagdt med ansvar, må anses påkalladt.

Klart är emellertid, att genom en lagstiftning af den art, jag nu berört, endast de mest i ögonen fallande yttringarna af en osund spekulation kunna i någon mån stäfas.

Interpellanten har också med sin framställning närmast åsyftat något annat, nämligen en förändrad organisation af fondbörsförhållandena.

På detta område kunna nog också åtskilliga åtgärder ifrågasättas till förekommande af det onda, som i den framställda interpellationen berörts. Hvad som härvid närmast torde hafva föresväfvat den ärade interpellanten synes vara indragande äfven af de s. k. leveransaffärerna under fondbörsens verksamhet i syfte att därigenom bättre kunna kontrollera desamma och motverka deras afarter. En sådan åtgärd kan visserligen, som antydt, hafva sina fördelar, men är icke heller fri från betänkligheter, då därigenom äfven sådana affärer, som ligga på gränsen af eller utom de ur ett sundt affärslifs synpunkt önskvärda affärernas område, lätteligen i viss mån legaliseras. Äfven andra åtgärder än den nyssnämnda kunna tänkas. Härutinnan vill jag emellertid, såsom redan förut skett, ytterligare betona, att alltför restriktiva bestämmelser å här förevarande område knappast kunna vara lämpliga eller nyttiga. Erfarenheten såväl från Frankrike som från Tyskland, där en mera restriktiv börslagstiftning försökts, synes bestyrka detta. Särskildt i Tyskland, där denna lagstiftning synes delvis hafva framkallats af starka politiska motsättningar, tyckes densamma ingalunda hafva i allo slagit väl ut, och man synes ock där vara betänkt på att återgå till en friare lagstiftning å förevarande område. Bäst och lyckligast anser jag det ock vara, att de kretsar, hvilka af hithörande förhållanden närmast beröras, själfva, utan alltför mycken inblandning från statens sida, söka ordna desamma och i sitt eget väl förstådda intresse, såvidt möjligt, leda utvecklingen in på riktiga vägar. Detta behöfver emellertid naturligen icke hindra, att

*Svar å  
interpellation.  
(Forts.)*

Svar å  
interpellation.  
(Forts.)

staten kan genom vissa allmänt normerande bestämmelser inskrida, och att nu hos oss i sådant syfte befintliga bestämmelser möjligen behöfva i ett eller annat afseende ändras eller kompletteras.

Af hvad jag nu yttrat lär framgå, att de af interpellanten berörda förhållanden äro af en synnerligen komplicerad och grannliga natur, och att de lagstiftningsåtgärder, som därutinnan må kunna ifrågasättas, kräfva såväl noggrann utredning som ock en allsidig pröfning, innan man tillgriper desamma.

Förslag till dylika åtgärder lära därför svårligen kunna den nu församlade Riksdagen föreläggas.

Emellertid ber jag den ärade interpellanten vara förvissad, att jag kommer att med uppmärksamhet följa hithörande förhållanden, äfvensom att jag icke kommer att underlåta att, i hvad på mig ankommer, lämna min medverkan till att utvecklingen å förevarande område må kunna, till fromma för vårt lands handel och industri, föras in på, såvidt möjligt, sunda och riktiga banor.

Härefter anförde:

Herr Moll: Herr talman! Jag anhåller till att börja med att få betyga herr statsrådet och chefen för finansdepartementet min tacksamhet för den beredvillighet, hvarmed herr statsrådet nu besvarat de af mig med kammarens tillåtelse till honom riktade frågorna.

Jag anser mig vara skyldig att här något litet redogöra, hvarför jag med mina frågor vände mig just till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet. Ty det lärer nog kunna med fog ifrågasättas, huruvida icke dessa frågor hade kunnat riktas lika så väl till chefen för justitiedepartementet eller till chefen för civildepartementet som till chefen för finansdepartementet. Jag har emellertid ansett mig ha särskilda anledningar att besvara herr statsrådet och chefen för finansdepartementet med denna sak. Den nuvarande chefen för finansdepartementet är själf industriidkare och affärsman, och följaktligen bör man ju från hans sida kunna räkna på större intresse och förståelse för frågor rörande näringslivet. Vidare tror jag, att chefen för finansdepartementet har en alldeles särskild anledning att ägna frågan om åstadkommande af bättre fondbörsförhållanden sin uppmärksamhet.

Såsom kammaren behagade erinra sig, framlade Kungl. Maj:t vid 1906 års riksdag förslag till vissa ändringar i den kungl. förordningen angående stämpelafgiften. Bland annat föreslogs stämpelafgift vid öfverlåtelse af aktie- och lottbrief. Detta förslag blef af Riksdagen förkastadt. Skälet för afslaget var emellertid ingalunda det, att man ansåg den ifrågasatta stämpelafgiften i och för sig olämplig; bevillningsutskottet förklarade tvärtom, att

utskottet ansåg en dylik afgift synnerligen lämplig. Icke förty, och hufvudsakligen på grund af omöjligheten att åstadkomma någon verksam kontroll öfver att denna afgift behörigen erlades, såg sig bevillningsutskottet nödsakadt att afstyrka förslaget. Men utskottet uttalade samtidigt den meningen, att dylika öfverlåtelse-transaktioner snarast möjligt borde underkastas särskild beskattning, och utskottet antydde en väg, på hvilken, enligt utskottets åsikt, en sådan afgift borde uttagas, nämligen genom att åsätta slutnota, såsom sker flerstädes i utlandet, exempelvis i Tyskland, stämpel, lämpad efter värdet af den avslutade affären. Jag tror, att bevillningsutskottet här angifvit just den rätta vägen, på hvilken en dylik afgift skulle kunna på bästa sätt uttagas. Men för att man skall kunna åsätta en sådan stämpelavgift är det nödvändigt, att våra fondbörsförhållanden omorganiseras och ställas på en bättre fot, än nu är fallet. Innan förslag om införande af öfverlåtelsestämpel på aktie- och lottbref återkommer till Riksdagen — och på grund af bevillningsutskottets utlåtande rörande denna sak torde man ha anledning att vänta, att detta förslag ganska snart kommer tillbaka till Riksdagen — är det nödvändigt, att våra fondbörsförhållanden reformeras. Jag tror således, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har en alldeles särskild statsfinansiell anledning att ägna sin uppmärksamhet åt frågan om reorganisation af fondbörsen.

Nu har man under dessa dagar, som förflutit sedan jag tog mig friheten att framställa mina spörsmål, frågat mig: Hvad är det Ni egentligen vill? Hvad vill Ni, att regeringen skall göra i denna sak? Icke kan Ni väl begära, att regeringen skall kunna ingripa och plötsligen göra slut på den rådande öfverspekulationen? Nej, det begär jag naturligtvis icke, och jag har aldrig ett ögonblick inbillat mig, att regeringen skulle till sitt förfogande äga något medel, genom hvilket den kunde på något öfvernaturligt sätt ingripa i denna angelägenhet och göra slut på ofoget. Jag har blott frågat, om några åtgärder till afhjälpan af de bristfälligheter, som vidlåda våra fondbörsförhållanden, från regeringens sida vore att förvänta. Jag tillåter mig nämligen att hysa den meningen, att i detta afseende åtskilligt kan uträttas. Statsmakterna äro icke blott mäktiga, utan pliktiga att skapa tillfredsställande förutsättningar för börslivets utveckling i en för det allmänna hälsosam riktning. På frågan, hvad jag här egentligen vill, skall jag tillåta mig att helt enkelt svara, att jag önskar, att herr statsrådet måtte taga initiativ till åstadkommande af en svensk börslag. En sådan skulle otvifvelaktigt uträtta åtskilligt godt. Nu har emellertid af herr statsrådets anförande framgått, att herr statsrådet har sin uppmärksamhet riktad på denna sak, och då får man ju hoppas, att snarast möjligt åtgärder i detta afseende blifva vidtagna.

I motiveringen till mina spörsmål framhöll jag den stora

Svar å  
interpellation.  
(Forts.)

Svar å  
interpellation.  
(Forts.)

risk s. k. leveransaffärer medföra. Kunde man bli befriad från dessa, skulle redan därigenom mycket vara vunnet. Finge vi en börslag med ty åtföljande börsregister enligt tyskt mönster, tror jag, att vi skulle vinna det målet. Nu är det mig ingalunda obekant, att på de tyska börserna råder ett mycket stort missnöje med börsregistret. Fråga är ju ock om att taga bort detsamma samt att, som herr statsrådet här nämnde, lätta något på de restriktioner, under hvilka det tyska börslifvet arbetar. Men de förutsättningar, som framkallat missnöje i Tyskland med börsregistret, äro icke alls för handen här hos oss. När det tyska börsregistret år 1896 infördes, voro de tyska börserna redan sedan långliga tider tillbaka fullständigt organiserade och leveransaffärer voro redan då och äro fortfarande på de tyska börserna af en mycket stor omfattning. Det finnes exempelvis åtskilliga tyska värdepapper af den allra största betydelse för börsvärlden, i hvilka det öfver hufvud taget icke alls göres några andra affärer än leveransaffärer, hvilket här hufvudsakligen vill säga s. k. ultimoaffärer. Det är alldeles klart, att under sådana förhållanden börsregistret måste på ett mycket kännbart sätt ingripa i börslifvet. På de tyska börserna finnes ett verkligt behof af leveransaffärer, och däraf kommer sig det stora missnöje, som börsregistret där framkallat. Men här hos oss finnes icke något behof af leveransaffärer. Om vi därför finge en börslag med börsregister, så tror jag, att leveransaffärerna skulle af sig själf upphöra. Ty, mina herrar, om här finnes ett börsregister i likhet med det tyska, så skulle, om man läte inregistrera sig i börsregistret, detta, sådana förhållandena för närvarande äro, blifva ungefär detsamma, som att man offentligen erkände sig vara yrkesspelare.

Det har bland annat riktats den anmärkningen emot hvad jag yttrade i motiveringen till mina spörsmål — en anmärkning, som lärer ha kommit från mycket auktoritativt håll — att min uppgift om att vissa banker, genom att belåna aktier till öfverdrifvet höga kurser, skulle ha direkt uppmuntrat den pågående osunda spekulationen, skulle vara oriktig eller i hvarje fall öfverdrifven. Ja, man kan ju ha olika meningar om hvad som i det afseendet menas med öfverdrifvet höga kurser. Men jag tror, att man skall ha en öfverdrifvet liberal uppfattning af denna sak för att icke erkänna, att missbruk och betydliga missbruk förekommit. Sådana fall lära till och med ha inträffat, att banker belånat aktier till fulla fondbörsvärdet. Men därvid behöfver det naturligtvis icke nödvändigtvis gå så till, att en låntagare, som t. ex. köpt på börsen aktier för 10,000 kronor, till vederbörande bank utfärdar en revers å 10,000 kronor och lägger dessa aktier som säkerhet därför, utan det kan också gå till på det sättet, att han utfärdar en revers å 7,000 kronor och lägger aktierna som säkerhet för denna revers samt dessutom skrifer en växel å 3,000 kronor, som samtidigt belånas i banken. Jag

tror, att sådana fall hafva inträffat, och jag tror, att man då är berättigad påstå, att aktier blifvit öfverdrifvet högt belånade.

*Svar å  
interpellation.  
(Forts.)*

I allmänhet är det nog så, att det inom bankvärlden råder den uppfattningen, att det i berörda afseende förekommit betänkliga öfverdrifter, och äfven utom bankvärlden råder en sådan uppfattning. Som bevis därpå kan jag anföra, att en ärad medlem af denna kammare vid början af innevarande riksdag var starkt betänkt på att väcka motion om sådan ändring af banklagarna, att bankerna skulle förbjudas belåna aktier utöfver viss del, exempelvis  $\frac{3}{4}$  eller  $\frac{2}{3}$ , af fondbörsvärdet. I likhet med herr statsrådet och chefen för finansdepartementet tror jag emellertid icke, att det vore lämpligt att på den vägen söka åstadkomma rättelse i hithörande missförhållanden. Det får nog lof att ske på andra vägar.

Emellertid skall jag ännu en gång be att få betyga herr statsrådet och chefen för finansdepartementet min tacksamhet för det svar han här gifvit och för det tillmötesgående gentemot af mig framhållna synpunkter, som han visat. Jag tillåter mig sluta med en vördsam vädjan till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att han godhetsfullt och snarast möjligt ville taga initiativ till åstadkommande af en svensk börslag.

Herr Ekman i Göteborg: Ehuru det icke är mycket att tillägga till hvad interpellanten yttrat och yrkat, tillåter jag mig dock uttala mitt instämmande med honom angående önskvärldheten af att något må göras för stärfjande af den osunda spekulationen.

Då han möjligen vid interpellationens afgifvande företrädesvis hade sin uppmärksamhet riktad på förhållandena i hufvudstaden, så vill jag konstatera, att, ehuru kanske denna stad här liksom i så många andra afseenden går i tēten, dock på flera, nästan alla andra platser i landet existera samma missförhållanden, som kräfva bot. Man får höra de mest egendomliga historier om personer, som utan att ha ekonomiskt ryggstöd dock göra betydliga spekulationer, hvilka de i händelse af olycklig utgång icke torde hafva tillfälle klarera. Att detta måste undergräfvat bland annat arbetslusten och tron på att det endast är allvarligt arbete, som bringar framgång, är tydligt, då man med några penndrag och litet tur kan komma upp till samma inkomster som med kanske flera års arbete.

Det vore därför mycket önskvärdt, om något kunde göras för att stärfja detta, men jag måste å andra sidan helt och hållet gifva herr statsrådet och chefen för finansdepartementet rätt däri, att det är en mycket vanskelig och grannlaga sak att lagstifta i detta ärende. Dels kan man ju lätt träffa äfven den legitima affärsverksamheten, och dels är det att befara, att — hvilken lag man än stiftar i detta fall — den blir ganska lätt att kringgå.

*Svar å  
interpellation.  
(Forts.)*

Emellertid tror jag, att, om man bemödar sig, man skall kunna göra något för denna sak. Det var därför med glädje jag hörde, att herr statsrådet har sin uppmärksamhet riktad på detta allvarliga ärende, och jag vill endast tillägga, att det stöd, han sade sig önska inom alla de kretsar i landet, som hafva med affärer att göra, det skall han säkert icke missräkna sig på att erhålla.

I detta anförande instämde herrar *Svensson* i Skyllberg, *Nilson* i Örebro, *Ljunggren*, *Berg* i Göteborg, *Karlsson* i Göteborg och *Röing*.

### § 6.

Föredrogs herr *A. Jonssons* i Lycksele vid kammarens nästföregående sammanträde framställda och då bordlagda anhållan om ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från och med den 8 mars.

Kammaren biföll denna anhållan.

### § 7.

Vidare föredrogs, men blefvo åter bordlagda, konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1 samt lagutskottets utlåtanden n:is 17 och 18.

### § 8.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

#### *Punkterna 1 och 2.*

Hvad utskottet hemställt bifölls.

#### *Punkten 3.*

Lades till handlingarna.

#### *Punkterna 4 och 5.*

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. höjning  
af anslaget till  
prisbelöningar  
af hästar.*

*Punkten 6*, angående höjning af anslaget till prisbelöningar för hästar.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att höja det under reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande uppförda sär-



skilda anslaget till prisbelöningar för hästar med 60,000 kronor, eller från 100,000 kronor till 160,000 kronor.

*Ang. häjning af anslaget till prisbelöningar för hästar.*

Utskottet hemställde, att förevarande framställning måtte af Riksdagen bifallas.

(Forts.)

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Eriesson i Ofvanmyra, som yttrade: Herr talman! Jag skall till en början villigt erkänna, att anslagen till prisbelöning af hästar högst väsentligt bidragit till att höja vår hästafvel, synnerligast i de trakter af vårt land, där man följt ett genomgående system vid premieringen. Beklagligt nog har detta likväl icke varit förhållandet åtminstone i en del premieringsdistrikt. I Dalarna har man växlat system den ena gången efter den andra, ena gången har en ras med blandning af en annan haft företräde, en annan gång en annan rasblandning o. s. v., och följderna har blifvit den, att en riktigt ren hästras där så godt som saknas. Nu har man likväl fastslagit i reglemente för premieringen, att nordsvensk och norsk ras uteslutande skola premieras. Därvid tillvägagår man dock på det sätt, att sådana hästar, hvars förfäder varit stamboksförda, premieras, äfven om de nu uppvisade både till utseende och i arbetet äro långt ifrån exemplariska. De hästar däremot, som ej äro uppförda i stamboken såsom tillhörande någon ren ras, bli icke premierade, om de också äro både de vackraste och dugligaste i arbetet. Jag tror icke, att man med ett dylikt system vinner det afsedda ändamålet med premieringen.

Det var emellertid icke endast därom jag nu ville taga till orda. Jag ville äfven taga fasta på hvad såväl stuteriöfverstyrelsen som chefen för jordbruksdepartementet framhåller, nämligen att hästafveln tagit stark fart och vunnit stor framgång i vårt land äfven med den begränsade uppmuntran, man hittills lämnat i form af premiering. Och då så är — då frågar jag: Är det då nödvändigt eller ens lämpligt att under ett år höja detta anslag så afsevärdt som med hela 60 procent? Jag tror, att man kunnat vara nöjd, om man endast småningom ökat anslaget, och jag är förvissad därom, att uppsvinget i hästafveln hos oss vore likaväl tryggadt.

Jag skulle dock icke tillåtit mig att föreslå en nedsättning i det föreslagna anslaget, därest jag icke varit öfvertygad om att dessa penningar kunnat användas på ett bättre sätt och i långt högre grad kunnat bidra till vårt fäderneslands bästa och framåtskridande.

Jag syftar då på en fråga, som har framförts af herr Öberg, och hvilken kommer före längre fram i betänkandet. Han har begärt 50,000 kronor att användas till premiering af sådana, som

*Ang. höjning af anslaget till prisbelöningar för hästar.* bildat ett eget hem, byggt sin lilla hydda och brutit mark i obygderna. Jag tror, att detta är någonting att tänka på, och jag tror, att det vore lyckligt, om Riksdagen bifölle hans framställning.

(Forts.)

Vi ha börjat att ge egnahemsrörelsen vårt understöd, vi ha sökt lämna lån för ändamålet, och det är också min uppfattning, att vi böra fortgå på den vägen och till och med lossa banden, som nu i detta afseende äro alltför strama. Men icke nog därmed, vi böra äfven gifva vår uppmuntran åt saken på sätt motionären framhållit.

Då jag hyser denna uppfattning, har jag tänkt, att man kunnat inskränka sig till att höja detta ifrågavarande anslag med 10,000 kronor och använda återstoden i öfverensstämmelse med den Öberska motionen.

I öfverensstämmelse härmed tillåter jag mig föreslå följande förändring i utskottets förslag, nämligen: att det under reservationsanslaget till »hästafvelns förbättrande» uppförda särskilda anslag till prisbelöningar för hästar må höjas med 10,000 kronor, eller från 100,000 kronor till 110,000 kronor.

Herr *Ersson* instämde häruti.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Alfred Petersson: Herr talman! Det glädde mig att höra, att den siste ärade talaren, äfven om han framställde ett yrkande, som innebar en nedsättning i ifrågavarande anslag, i allt fall gaf ett varmt erkännande däråt att detta anslag till premiering af hästar i hög grad bidragit till främjande af hästafveln inom landet; och jag vågar påstå, att bevisen därför äro så starka, att det är mycket svårt — hvilka åsikter man än må ha om vikten af det ena eller andra anslaget — att det är mycket svårt, säger jag, att förneka den stora betydelse, som just dessa premieringar haft.

Emellertid synes det mig något underligt, att, sedan herr Ollas Ericsson gifvit ett sådant varmt erkännande, han i allt fall kommit till det resultat han gjort. Han sade, att när det gått så bra med detta anslag på 100,000 kronor och när hästafveln med detta anslag från statens sida gått så framåt, som den gjort, borde man kunna stå kvar på den ståndpunkten. Nej, herr Ollas Ericsson, jag tror icke, att man bör vara nöjd med hvad som hittills vunnits och den ståndpunkt, man hittills kommit till, utan vi böra alltjämt sträfva framåt. Nu visar det sig, att detta anslag, som 1900 höjdes från 50,000 till 100,000 kronor, är otillräckligt. Detta framgår bäst af en tablå, som finnes bifogad propositionen; den visar, att det är ett mycket stort antal hästar, ston i synnerhet, som, ehuru premieringsdugliga och ur den synpunkten berättigade att få penningpris, få

vända hem utan att få pris, därför att penningarna icke räcka till. I denna som i så många andra fragor, rörande anslag å denna hufvudtitel till jordbrukets understöd, har man utgått därifrån, att ortsmyndigheter eller sådana korporationer som landsting och hushållningssällskap skulle bidra med lika stort belopp som det, hvarmed statsbidraget utgår. Nu har det visat sig, att intresset för hästafveln har varit så stort, att dessa korporationer, trots det att deras tillgångar äro hårdt anlitade för andra ändamål, måst höja dessa bidrag så, att statsbidraget utgör endast 62 % af nyssnämnda Orts anslag, ehuru man, som sagdt, tidigare utgått därifrån, att dessa bidrag och statsbidraget skulle vara lika.

*Ang. höjning af anslaget till prisbelöningar för hästar.*

(Forts.)

Jag skall icke underkänna betydelsen af det kraf, som herr Ollas Ericsson uppställde gentemot detta. Men jag kan för min del icke vara med om, att man tager från ett sådant anslag som detta för att lägga till någonting annat, som Riksdagen ännu icke varit i tillfälle att pröfva. Jag hoppas, herr talman, att kammaren skall bifalla utskottets förslag i denna punkt.

Herr Odqvist: Som bevis på, att hästafveln betydligt gått framåt och att detta anslag har mycket starka skäl för sig, vill jag anföra några siffror ur den statistik, som för några dagar sedan utdelades här i kammaren. År 1904 exporterades 1,347 hästar, 1905 2,766 och sista året, 1906, 5,782. Denna export tror jag aldrig skulle kunnat ske, därest icke staten trädt emellan på det sätt, som den gjort, och jag är fullt öfvertygad, att denna export kommer att fortfara, därest staten fortfarande bidrager med det belopp, som fordras. Inom utskottet höjdes ingen röst mot detta anslag, ty alla insågo betydelsen och fördelen däraf, att ett sådant anslag beviljades. Nu är förhållandet det, att hushållningssällskapen i allmänhet fått sina tillgångar reducerade eller inskränkta, så att de icke kunna bidra med så stort belopp som hittills, utan i atskilliga fall ha landstingen trädt emellan och beviljat bidrag. Detta bevisar, att landstingen inse betydelsen af ett understöd sådant som det ifrågakvarande.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Häruti instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Det torde kanske vara onödigt att vidare orda i denna fråga, då jag antar, att kammaren kommer att gå med statsutskottet. Men jag anser mig i alla fall böra säga några ord.

Det har inom de norrländska länen, speciellt i Jämtlands län, börjat ett mycket ifrigt arbete för att förbättra hästafveln, och man har särskildt lagt an på att få en nordsvensk hästras, som skulle vara lämplig för dessa provinser och göra dem

*Ang. höjning  
af anslaget till  
prisbelömin-  
gar för hästar.*

(Forts.)

oberoende af importen utifrån, särskildt från Norge, hvarifrån en stor hästimport ägt rum sedan lång tid tillbaka. Kopparbergs, Västernorrlands och Gäfleborgs län ha jämte förstnämnda län för främjandet af hästafveln inrättat hingstuppfödningssanstalten vid Vången, som varit i gång några år och visat sig verka gagnande för hästafveln och för åstadkommande af enhet i stället för den blandning, som under lång tid förut varit rådande och som gjort, att hästafveln gått tillbaka. Åtskilliga exemplar af de där uppfödda hingstarna voro utställda på landbruksutställningen i Norrköping förliden sommar och förvärfvade sig mycket stor uppmärksamhet. Men det är klart, att genom detta arbete bli hushållningssällskapens tillgångar så upptagna för att hålla anstalten i gång, att det blir omöjligt för dem att i afsevärd grad öka sina bidrag till premiering. Det visar sig dock af redogörelsen för premieringarna, att statsbidraget för dessa län icke uppgår till hälften af det belopp, som premieringen kostar. Inom Kopparbergs län, som den förste talaren representerar, är statsbidraget 2,604 kronor, då däremot Kopparbergs hushållningssällskap och landsting bidraga med 4,200 kronor. Inom Jämtlands län, som jag tillhör, visar det sig, att statsbidraget är 2,480 kronor, då landsting och hushållningssällskap däremot bidraga med 4,000 kronor. Det har också af premieringsnämnderna särskildt klagats öfver — åtminstone är detta förhållandet i Jämtlands län — att det fattas priser. Utställda djur äro ofta förtjänta af pris, men kunna icke få sådana, och detta nedstämmer befolkningen, så att de icke vilja uppföda sådana djur och komma med dem till premieringsmötena. Premieringsnämnderna anse det vara synnerligen viktigt, att utvecklingen fortgår i den riktningen, att statsbidraget till premieringarne höjes. Jag tror därför, att det är en viktig angelägenhet, att man bifaller det af statsutskottet nu tillstyrkta förslaget, och jag skall be att på det lifligaste få yrka bifall till detsamma.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman! Att här blanda in hästuppfödningssanstalten vid Vången tror jag icke vara lyckligt, ty fackmän ha ännu icke blifvit eniga om att detta är rätta sättet att befordra hästafveln. De exemplar, som kommit ut från Vången under föregående år, ha öfver hufvud icke utgjort några praktexemplar, och två af de tre, som kommo till Kopparbergs län, stå fortfarande på Vassbo gård och underhållas af hushållningssällskapet. Det går icke så lätt att få dem utstationerade i trakten, oaktadt de jämförelsevis goda villkoren. Jag tror därför, att man kan lämna den frågan å sido, tills vi få större erfarenhet rörande denna sak.

Därjämte vill jag ytterligare betona, att jag icke i mitt förra anförande bestridt vikten af detta anslag, men jag har framhållit som min åsikt, att det vore för mycket att hugga till

med en ökning af 60 % på ett år och att man borde nöja sig med mindre. Jag skulle likväl icke haft något emot att bevilja hela anslaget, om vi hade tillgångar såväl till detta som till andra behjärtansvärda ändamål, men då tillgångarne äro begränsade, har jag uttalat mig för, att man borde se till, huruvida man icke kunde använda en del af dessa penningar bättre på det sätt, som jag i mitt förra anförande framhöll, nämligen till premiering af mindre egna hem, som brutits å utmarker. Jag tror, att detta är en så pass viktig fråga, att man väl kan försvara en sådan åtgärd.

Jag vidhåller mitt föregående yrkande.

Herr Söderberg i Hobborn: Det är ju mycket vanskligt att i en fråga som denna uppträda mot ett enigt statsutskott. Ty det är ju så, att hästpremieringen och hästsporten för närvarande ha vind i seglen, och under sådana förhållanden vill man icke lyssna, om i denna fråga uttalas ett ord, som innebär en maning, att man äfven på detta område bör gå varsamt tillväga.

I denna fråga var det, som först väckte min uppmärksamhet, den omständigheten, att de 60,000 kronor, som föreslås till ökning af detta anslag, äro uppförda på ordinarie stat. I likhet med den förste talaren och dem, som för öfrigt här yttrat sig, tror jag, att dessa hästpremieringar, som i vårt land rönt uppmuntran, ha varit ägnade att i väsentlig grad höja hästafveln. Det tror jag verkligen. Men ehuru jag och åtskilliga andra här i kamraren icke vilja vara med om att höja anslaget med så mycket som 60,000 kronor, få herrarne likväl ursäktas oss, att vi ändock vilja räkna oss till dem, som äro vänner af samt vilja stödja och befordra den för vårt lands jordbruk så viktiga hästafveln. Jag har, i likhet med den förste talaren, trott, att det skulle vara tillräckligt, om man nu ökade detta anslag med 10,000 kronor, så att det i stället för 100,000 kronor blefve 110,000 kronor, som finge användas till hästafvelns förbättrande. Detta skulle, tror jag, vara ett steg och ett varsamt steg i den rätta riktningen.

Anledningen, hvarför jag tagit till ordet, är emellertid den, att det under denna hufvudtitel, såsom förut nämnts, förekommer en motion af herr Öberg, däri han påpekar något annat, som är väl värdt beaktande från statsmakternas sida, nämligen dessa nybyggare, som vi träffa litet hvarstades i vårt nordliga land, sådana som skaffat sig en torfva och uppodlat ny jord för att därå frambringa skördar åt sig, de sina och kommande släkten. Jag tror, att om man kunde bifalla herr Öbergs motion på det sättet, att de därför erforderliga medlen erhöles därigenom, att det ifrågavarande anslaget höjdes endast med 10,000 kronor, så skulle säkerligen de medel, som därigenom komme våra ny-

*Ang. höjning  
af anslaget till  
prisbelöningar  
för hästar.*

(Forts.)

*Ang. höjning  
af anslaget till  
prisbelöning-  
gar för hästar.  
(Forts.)*

byggare till godo, lända vårt land till lika mycken välsignelse. Egnahemsfrågan är ju också en fråga, som för närvarande har vind i seglen, och denna fråga tror jag vi göra väl i att omfatta med allra största intresse. Vi göra väl i att se till, att vi på alla områden, där vi kunna det, stödja och hjälpa fram den frågan, att så många arbetare som möjligt i vårt land komma i tillfälle att bilda sig egna hem och att för sin och de sinas utkomst arbeta på egen jord.

Med anledning af hvad jag här i korthet yttrat ber jag, herr talman, att få instämma i det yrkande, som framställdes af den förste ärade talaren, nämligen:

att det under reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande uppförda särskilda anslag till prisbelöningar för hästar må höjas med 10,000 kronor, eller från 100,000 kronor till 110,000 kronor.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Det är redan två landsortsrepresentanter, som uppträdt och påyrkat en betydande nedsättning i det föreslagna anslaget. Och jag får säga, att detta är vackert, om man ser det ur den synpunkten, att de icke äro egoistiska, men jag får också tillägga, att det visar, att de icke heller, så vidt jag kan förstå, äro några hästvänner. Vore de det och hade de intresse för hästafvelns förbättring, skulle de, enligt mitt förmenande, icke hafva yrkat en nedsättning af de föreslagna 60,000 kronorna.

Den förste talaren nämnde, att hästafveln redan på grund af det anslag, som vi för närvarande ha, utvecklat sig mycket. Det hade han alldeles rätt i. Den har utvecklat sig så, att premieringsnämnderna icke haft medel till lämnande af pris; på många ställen har det icke varit mer än en tiondedel af dem, som verkligen bort erhålla premier för sina hästar, som kunnat erhålla sådana.

Jag hemställer då, huruvida det, när hästafveln utvecklat sig så mycket, att det är brist på pengar till premier, kan vara lämpligt att yrka en nedsättning af de föreslagna 60,000 kronorna. För min del kan jag icke förstå ett sådant resonemang.

Däremot förstår jag mycket väl, att man kan resonera som så, att eftersom hästafveln utvecklat sig så mycket, behöfs det mera pengar, på det att åtminstone hälften af dem, som uppvisat premieringsgilla hästar, må kunna erhålla premier.

Jag kan således icke finna annat, än att Kungl. Maj:t och utskottet förfarit riktigt och så, som jag för min del skulle hafva gjort, om jag hade haft något ord med i denna fråga.

Jag skall således, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Det har talats om en annan fråga i samband med denna. Den frågan ligger mig lika varmt om hjärtat som de föregående

talarna, men om den frågan få vi tala, när vi komma dit. Den bör icke sammanföras med det här anslaget.

*Ang. höjning  
af anslaget till  
prisbelöningar  
för hästar.  
(Forts.)*

I detta anförande instämde herrar *Bromée* i Billsta, *Karlsson* i Mo och *Månsson*.

Herr Ström: Herr talman, mina herrar! Då här yrkats nedsättning i det nu förevarande anslaget, så skall jag för min del be att få uttala en annan åsikt. Och detta gör jag särskildt därför, att jag under många år haft tillfälle att se, hvilken mängd hästar från Norge öfverförts till Sverige. Såsom boende i en gränssocken, har jag varit i tillfälle att se den ena sändningen efter den andra af ett tiotal hästar åt gången öfverföras från Norge, och jag tror, att endast genom Transtrands socken för hvarje år införas omkring ett hundratal hästar. Jag har alltid undrat, hvarför icke Sverige också skulle kunna uppföda hästar och behålla de pengar, som nu gifvas ut till Norge. Jag tror, att vi hafva lika goda förutsättningar för hästafveln som Norge. Men det råder brist på företagsamhet. Vid sådant förhållande synes det mig, att allt, som kan göras för att uppmuntra hästafveln, är något synnerligen välbetänkt, och jag vill därför varmt förorda det anslag, som föreslås af Kungl. Maj:t och utskottet, i förhoppning att detta i sin mån skall bidraga till, att man från Norge hädanefter behöfver köpa åtminstone något mindre antal hästar, än för närvarande är fallet.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Äfven jag har biträdt utskottets förslag i detta fall. Det är alldeles gifvet, att det anslag, som vi haft de senaste åren, är för litet. Vi skola erinra oss hvilket stort behof vi hafva af hästar. Icke blott på grund af det intensivare jordbruket behöfva vi flera och bättre hästar, utan vårt hästmateriel behöfver blifva ganska betydligt förbättradt och förökadt äfven för militära ändamål. Herrarna känna mycket väl, hvilken ökning af hästar som fordrats inom landet de senaste åren. Därför tror jag, det är alldeles nödvändigt, att Riksdagen söker så mycket som möjligt att bevilja sådana anslag, som kunna åstadkomma en förbättring och en ökning af hästafveln. Detta anser jag vara oafvisligen af behöfvet påkalladt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr *Persson* i Killebäckstorp instämde häri.

Öfverläggningen var härmed slutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock bifall till det af

*Ang. höjning af anslaget till prisbelönningar för hästar.*  
(Forts.) herr Ericsson i Ofvanmyra under öfverläggningen framställda yrkandet. Herr talmannen, som nu framställde propositioner å dessa yrkanden, förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja godkänd; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställen i sjätte punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det af herr Ericsson i Ofvanmyra under öfverläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utföll med 136 ja mot 59 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställen.

*Ang. skogsväsendet.*

*Punkten 7, angående skogsväsendet.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att

dels i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare en jägmästare med af domänstyrelsen för honom föreslagna aflöningsförmåner;

dels ock höja reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet från dess nuvarande belopp, 1,824,792 kronor, med 440,000 kronor till 2,264,792 kronor.

Utskottet hemställde, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, måtte

a) i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare en jägmästare med de af domänstyrelsen för honom föreslagna aflöningsförmåner; samt

b) höja reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet från dess nuvarande belopp, 1,824,792 kronor, med 440,000 kronor till 2,264,792 kronor.

Vid denna punkt hade emellertid fogats reservation af herrar *H. P. P. Tamm, A. A. W. Ericsson, Persson* i Tällberg, *Eriksson* i Bäck och *Wiklund*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:



a) att Kungl. Maj:ts förslag om uppförande i den för skogsstaten gällande stat af ytterligare en jägmästare med de af domänstyrelsen för honom föreslagna aflöningsförmåner icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

b) att Riksdagen måtte höja reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet från dess nuvarande belopp, 1,824,792 kronor, med 440,000 kronor till 2,264,792 kronor.

Efter föredragning af utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till

Herr Wiklund, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Som synes af detta betänkande, är jag en af reservanterna i denna punkt. Jag har för min del icke kunnat finna något egentligt skäl eller i allt fall ingen tvingande anledning att nu bifalla Kungl. Maj:ts förslag om definitiv delning af Vadsbo revir. Såsom herrarna torde erinra sig, var förslag om revirets delning före senast vid 1900 års riksdag och blef då såväl af statsutskottet som af Riksdagen afslaget. Sedan dess har, så vidt jag kunnat finna, ingenting inträffat, som kunnat göra en delning af reviret mera behöflig än hvad då var förhållandet. Revirets areal har under tiden minskats med 1,158 har. Visserligen hafva inkomsterna under tiden något ökats, men därmed är väl ändå ej sagdt, att arbetet med revirets skötsel i samma mån ökats, ty denna ökning af inkomsterna torde väl, åtminstone i väsentlig mån, få tillskrifvas de förbättrade konjunkturen på trävarumarknaden, som på senare åren inträffat. Det är ju en väsentlig skillnad mellan trävarupriserna nu och för åtskilliga år sedan. Utskottet anför, att enligt meddelad uppgift inkomsterna å dessa skogar stigit från 70,107 kronor år 1899 till omkring 147,500 kronor år 1906, men om man ser på den tabell öfver utgifterna till kronoskogarnes förvaltning, som är bifogad utskottets betänkande, finner man, att för hela riket upptagas utgifterna för afverkning, kolning, sågning och transport af skogseffekter, skogsodling och markberedning, vägar, rågångsrensning och hägnad samt för dikning till öfver 700,000 kronor. Af detta belopp har omkring en tiondedel kommit på detta lilla revir. Resultatet är sålunda, om man jämför utgifterna med inkomsterna, icke så särdeles lysande.

Emellertid skulle jag för min del trots allt detta kunnat vara med om Kungl. Maj:ts förslag, om jag trott, att en bättre och rationellare skötsel inom reviret därmed kunnat vinnas och följaktligen staten kunnat tillföras ökade inkomster, men jag tror icke, att detta blefve fallet, ty reviret är redan provisoriskt deladt, ehuru den ena revirförvaltaren endast innehar extra tjänst. Några ökade arbetskrafter skulle således icke tillföras reviret

Ang. skogsväsendet.  
(Forts.)

Ang. skogs-  
väsendet.  
(Forts.)

genom denna anordning, utan enda skillnaden skulle blifva, att den extra revirförvaltaren blefve ordinarie och följaktligen erhöles högre lön. Nu har det visserligen uppgifvits inom vederbörande afdelning af utskottet, att denna anordning skulle medföra minskade utgifter för staten därigenom, att den assistenttjänst, som nu finnes på reviret, skulle indragas och i stället ett mindre anslag ställas till revirförvaltarens förfogande för aflönande af 2 skrifbiträden, enligt hvad jag vill minnas. Jag tror dock, att denna minskning i utgifterna endast är skenbar, ty gifvetvis kommer det ej att dröja länge, innan dessa revirförvaltare komma in med anhållan att få en assistent, under framhållande af de ökade göromålen. Förmodligen komma de också att få denna assistent, så vida någon sådan finnes att tillgå.

Nu är det så, att detta revir är ett af de minsta i hela riket, åtminstone ett bland de mindre. Kronoskogarna innefatta endast en areal af 17,162 har, domänskogarne en areal af 1,483 har och af häradsallmänning finnes en areal af 775 har. Sålunda tillhoppa icke fullt 20,000 har. Gör man nu en jämförelse med de norrländska reviren, så finner man, att dessa i medeltal uppgå till 200,000 har. Men därtill kommer — bortsett från de ecklesiastiska skogarna, där hushållningsplaner måste upprättas samt utsyningar och utstämplingar verkställas — inom Väster- och Norrbottens läns lappmarker de årliga utsyningarna och utstämplingarna af allt det virke, som skall afverkas till afsalu på enskilda skogar, samt inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland utstämpling af undermåligt virke på enskilda skogar. Att under sådana förhållanden börja med att dela ett af de mindre reviren, medan man låter de större förblifva odelade, synes mig åtminstone högst olämpligt. Härtill kommer, att man väl snart har att förvänta en reglering af skogsstatens löne- och pensionsförhållanden, och det synes mig ej lämpligt, att Riksdagen föregriper denna reglering genom att inrätta nya ordinarie tjänster, där sådant ej är absolut af behovet påkalladt.

Men det väsentligaste skälet för ett afstyrkande af Kungl. Maj:ts förslag är, att man väl snarast möjligt torde hafva att förvänta en omorganisation af hela skogsväsendet. Jag skulle här kunna anföra åtskilliga exempel på behöfligheten af en sådan omorganisation, men jag vill nu icke uppehålla tiden därmed. Om en sådan omorganisation kommer till stånd, är likväl icke sagdt, att den kommer att gå ut därpå, att de mindre reviren skola delas, utan den kanske lika väl kommer att gå ut därpå, att de mindre reviren skola sammanslås, och att revirförvaltarene skola få en helt annan och kanske vidsträcktare befogenhet, än hvad för närvarande är förhållandet.

Då det sålunda synes mig, att hvad som här har föreslagits, endast utgör ett palliativ, som kanske kan förhindra en fullständig omorganisation af hela skogsväsendet, och då härigenom

ej skulle komma att tillföras reviret några ökade arbetskrafter, utan tvärtom en minskning af dessa skulle ske därigenom, att en assistenttjänst skulle indragas, har jag för min del icke kunnat vara med om att bifalla Kungi. Maj:ts förslag, och jag anhåller därför nu att få yrka afslag å statsutskottets förslag och bifall till reservationen.

*Ing. skogs-  
väsendet.*  
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Persson* i Tällberg, *Olsson* i Älfaldalsåsen, *Andersson* i Baggböle, *Svensson* i Bondön, *Jonsson* i Lycksele och *Ström*.

Herr Odqvist: Reservanterna hafva uppgifvit tre skäl för afslag å den kungl. propositionen. Det första skälet är det, att förslaget redan år 1900 varit å bane och då fallit. Det andra skälet är, att arealen har minskats i detta revir. Det tredje skälet är, att man borde afvakta en lönereglering för hela jägeristaten. Hvad nu det första skälet beträffar, så är det ej nog med, att förslaget varit före vid 1900 års riksdag. Jag minnes, att det varit före en gång förut under min korta riksdagsmannatid, då det nämligen gjordes framställning om samma sak af domänstyrelsen, men då framställningen blef afslagen af denna kammare. Det är alltså nu tredje gången, som förslaget kommit före. Det är väl ett bevis på, att saken är af behofvet påkallad, då förnyade framställningar period efter period inkomma. För öfrigt är det så, att många förslag framställas den ena riksdagen och antagas den andra. Hvad nu arealens förminskning angår, är det visserligen så, att den blifvit minskad med något öfver 1,000 har, men den areal, som gått bort, har ej gifvit revirförvaltaren något egentligt arbete, ty denna minskning af revirets areal beror på försäljning af kronodomäner, och med dessa har jägeristaten icke så mycket att göra. Däremot har revirets areal i öfrigt ökats från 16,867 har 85 ar till 19,421 har 53 ar, genom inköp af skogskomplexer, nämligen tre stycken egendomar i Bromö, Granvik och Skagersholm.

Det är ej nog med skogsförvaltningen på dessa egendomar, utan till dem höra äfven en mängd hemman och lägenheter, utgörande inalles 105 stycken. Det är ju klart, att med dessa lägenheter följer för revirförvaltaren arbetet med att uppgöra kontrakt med lägenhetsinnehafvarne, att utsyna det virke, som skall användas dels till byggnadsföretag, dels till bränsle, äfvensom besvär med syner, m. m. Detta är ju ej det vanliga förhållandet inom reviren.

Hvad nu sedan beträffar regleringsfrågan, så har Riksdagen förut ej heller hållit på detta skäl så noga. Ty det var ej många år sedan, som det i de norrländska länen anslogs medel till 15 jägmästare. Samtidigt var det fråga om detta revir, ehuru förslaget då föll. Dessutom tror jag, att det i allmänhet icke

Ang. skogs-  
väsendet.  
(Forts.)

är skäl att spara på en tjänsteman för ett sådant här praktiskt företag, ty efter min mening är det så, att om man får skickligt och bra folk till revirens förvaltning, så kunna de bereda staten stora inkomster, och betala icke blott sin egen utan äfven flere jägmästarelöner. Det har också visat sig, att i detta revir inkomsterna från 1899, då de voro 70,107 kr., stigit till 147,500 kr. år 1906. Det är ju emellertid klart, att utgifterna också samtidigt ökats. De hafva ökats från 42,277 kr. år 1899 till 78,642 kr. år 1906.

Hvarför förvaltningen är särskildt besvärlig i detta revir, är också därför, att reviret ligger i en skogstrakt, där skogen ej kan som i andra revir säljas på rot, utan där den måste afverkas af revirförvaltaren, framföras till lastageplatsen och försäljas där. Och det är till och med en del af skogen, som måste förädlas. Detta gör ju, att revirförvaltaren får besvär med ekonomiska och finansiella frågor, som jägmästare i allmänhet icke få. I allmänhet behöfva dessa nämligen endast utsyna virket och sedan vara närvarande vid auktionen, där det säljes på rot. Det är ej något vidare besvär. Själfva ekonomien, de kontanta medel, som inflyta, taga länsman och kronofogde hand om.

För min del tror jag ej, att, då det är fråga om vården af vår dyrbara egendom skogen, statens skogar, man bör spara på den revirförvaltarekraft, som är nödvändig. Jag tror, att säkerligen därigenom, att man anställer jägmästare där, hvarest det behöfs, inkomsterna skola betydligt stegas för statsverket, och jag vill också tillägga, att detta distrikt, som nu endast uppgår till 20,000 har, jämfördt med andra distrikt i mellersta Sverige är mångdubbelt större. Det finnes revir, som ej äro mer än tre, fyra tusen har. Detta är nu 20,000, och så besvärligt, som det är att sköta, är det alldeles nödvändigt, att det delas. Jag ber därför att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Med herr Odqvist förenade sig herrar *Svensson* i Olseröd och *Sandén*:

Herr Nilsson i Skärhus: Enligt mitt förmenande hafva reservanterna så goda skäl för sin reservation, att jag skall be att få yrka bifall till densamma.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Alfred Petersson: Jag skall be att få yttra några ord i den föreliggande frågan. Det är sant, att förslaget om delning af detta revir tidigare har varit föremål för Riksdagens pröfning, och att Riksdagen då har afslagit detsamma; men detta bör, enligt mitt förmenande, icke vara någon som helst anledning, hvarför ej Riksdagen nu, under ej så litet förändrade förhållanden, kan och bör i denna fråga intaga en annan ståndpunkt. Och jag ber att få påpeka, att ingen af oss väl lär önska ett jämt

stillastående på samma punkt, utan i stället ett framåtskridande, så att man icke för alla tider fasthåller vid ett beslut blott därför att Riksdagen någon gång tidigare har fattat det.

Man har talat om arealen; och den förste talaren, som hade ordet, sade, att i stället för att detta revir sedan år 1900 ökats, hade det faktiskt minskats. Jag skall då först be att få betona den omständigheten, att när man talar om arealen, man icke får glömma, att det är skillnad på sådan areal, som står under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, och sådan areal, som står under skogsstatens kontroll, såsom en del allmänningsskogar, ecklesiastika boställsskogar o. d. Det är en ofantlig skillnad mellan det arbete, som revirförvaltaren har å den mark, som står under skogsstatens förvaltning, och den som af skogsstaten blott kontrolleras; i det förstnämnda fallet har han hela ekonomien att sköta, det är en mängd saker som skola kontrolleras, resor att företaga o. s. v.

Men, äfven om man slår ihop dessa båda kategorier, är det icke faktiskt riktigt, att reviret minskats sedan 1900; och jag skall be att få söka visa detta. Den areal, som står under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, har ökats; det kan icke vara föremål för några olika meningar. Ty denna areal har, sedan domänstyrelsen år 1899 hos Kungl. Maj:t gjorde framställning om revirets delning, förstorats med 2,553 hektar; och sedan den kungl. propositionen afläts, äro inköpta ytterligare 574 hektar, så att revirets areal af sådan mark sedan den tiden har ökats med 3,127,199 hektar. Att totalsumman af mark, som på ett eller annat sätt hörde under reviret, år 1899 angifvits till 26,419 hektar, medan densamma nu uppgår till allenast 25,260 hektar, beror därpå, att jägmästaren förra gången tog in i sin uppgift till domänstyrelsen en Göta kanalbolag tillhörig skogsareal på ungefär 2,980 hektar. Det var en oriktig uppgift, såsom det sedan har visat sig; ty Göta kanalbolags skog har egentligen icke stått under skogsstatens kontroll. Således, någon verklig minskning kan det icke talas om.

Däremot kan det med fullt skäl och fog talas om en faktisk ökning af 3,127 hektar, sådana förhållandena för närvarande äro. Men, mina herrar, det är icke blott arealen, som bör vara måttstocken på, huruvida detta revir bör delas eller icke delas. Det härvidlag bestämmande är tvärtom arbetet, som detta revir kräver af sin förvaltare; och i det fallet får man icke jämföra detta revir här nere i södra Sverige med reviren i norra Sverige. För det första är ju tillväxten helt olika i södra och i norra Sverige; fackmän hafva i det fallet sagt mig, att, medan man kan räkna en kubikmeters tillväxt per år och hektar i norra Sverige, kan man beräkna 3 kubikmeters årlig tillväxt per hektar här nere i södra Sverige. Men det är ej blott detta, som utgör skillnaden; utan kommunikations- och afsättningsförhållandena och de sätt,

*Ang. skogs-  
väsendet.*

(Forts.)

*Ang. skogs-  
väsendet.* hvarpå skogstillgången tillgodogöres och omsättes i penningar, äro så ofantligt olika här och där uppe.

(Forts.)

Här nere börja vi stå på den ståndpunkten, att vi kunna, åtminstone om vi verkligen vilja det, drifva en intensiv skogsskötsel. Och det är just det, man börjat sträfva efter inom reviret i fråga. Detta visar sig också på de uppgifter, en talare på elfsborgsbänken nyss lämnade rörande stegringen af inkomsterna från reviret. Men skall man komma till en verkligt intensiv skogsskötsel, så kräfver detta också utgifter. Jag tror därför icke, att man skall vara så rädd för utgifterna i detta fall, då man har förhoppning om att inkomsterna skola stiga.

Vi klaga icke så sällan här i Sverige öfver, att vi hafva så små inkomster af vår jämförelsevis stora areal af statsskogar; och man gör jämförelser med Tyskland. Ja, mina herrar, det är sant, att inkomsterna af våra skogar i förhållande till deras areal äro betydligt mindre än Tysklands inkomster af sina skogar. Detta beror ju på åtskilliga omständigheter, såsom olika tillväxtförhållanden och dylikt; men det beror enligt mitt förmenande i icke ringa grad just på den i Tyskland rådande större intensiteten i skogsskötseln. För att endast tala om revirens storlek, hafva t. ex. i Tyskland, och särskildt i Preussen, reviren en omfattning af allenast 1,000—10,000 hektar: i medeltal omkring 3,000 hektar; och i Preussen utgifvas i omkostnader 50 procent, samt i Elsass-Lothringen 60 procent af bruttoinkomsterna. Således stå i Tyskland utgifterna i förhållande till inkomsterna väsentligt högre än hos oss. Här hålla vi oss omkring 30 procent; och ändå gå åtskilliga af dessa utgifter äfven till annat än direkt till skötseln af statens skogar. Skogsstaten hos oss har ju en del kontrollerande verksamhet i fråga om skogar, som faktiskt icke tillhöra staten. Detta tror jag vara synpunkter, som man icke bör förbise och glömma bort, då man bedömer en fråga som denna.

Enligt mitt förmenande böra vi här på allvar se till, huruvida vi icke kunna komma till en mera intensiv skogsskötsel på våra statsskogar än hittills. Skola vi komma dit, så behöfves det större krafter och mera personal. Detta torde vi vara ense om lite hvar; och alla, som hafva en enskild ekonomisk drift, veta, att i våra dagar gäller det att hugga i och att icke draga sig för nödvändig ökning i utgifterna, om man skall kunna öka inkomsterna.

Vadsbo revir erbjuder dessutom ett icke ringa arbete genom det stora antalet arrendatorer, som där finnas. De mindre arrendelotterna i reviret uppgå nämligen till ett antal af icke mindre än 105 stycken; och herrarna förstå, att revirförvaltaren måste hafva icke obetydligt arbete med att ordna förhållandet till alla dessa arrendatorer. Det skall hållas räkning med alla dessa, det skall verkställas ekonomiska besiktningar och syner, o. s. v.

Jag kan nämna, att en liten del af detta Vadsbo revir, Granviks bruk, som nu mera inköpts och lagts till reviret, innan den lotten inköptes af staten, och således låg under enskildt bruk, fordrade af den, som då ägde den, en särskild förvaltare och en bokhållare; således, så länge den var i enskild vård, användes på densamma mycket mera af förvaltningskostnad, än sedan den kommit under staten.

Herr Wiklund sade, att reviret redan var deladt, och att man därför kunde låta sig nöja med det som det var. Detta var riktigt i en mening, men icke i en annan. Ty där finnes en biträdande jägmästare, och där har funnits en sådan allt sedan år 1893; men denne extra jägmästare har ej hittills fått sköta halfva reviret på det sättet, att man delat de viktigare kronoparkerna i två delar, utan han får hålla sig på utkanterna, sköta den kontrollerande verksamheten på skogar, som stå under skogsstatens kontroll, o. s. v. Det är icke detsamma, som om man får dela reviret på två särskilda jägmästare.

Dessutom, mina herrar, kan man väl ej gärna vara med om att på det sättet ordna vår administration, att hälften af tjänstemännen ställas på extra stat. Man förutsätter alltid, att en person, som innehar en ordinarie befattning och sitter fast där, skall på helt annat sätt och med helt annat intresse sköta denna befattning än en person, som flyttar från det ena stället till det andra hvar sjätte månad eller hvar år.

Så sade herr Wiklund, att frågan om lönereglering och omorganisation af skogsstaten vore föremål för löneregleringskommitténs pröfning, och att man genom detta skulle föregripa afgörandet af löneregleringen för skogsstaten.

Nej, mina herrar, det är ej möjligt, att man med detta kan föregripa något med afseende å den lönereglering för skogsstaten, som nu förestår, ty där är endast fråga om att bestämma lönesatserna för de olika skogsstatstjänstemännen, men i löneregleringskommitténs föreliggande förslag är ej fråga om att bestämma antalet revir och antalet jägmästare; således, omorganisationsfrågan är lämnad utom ramen för dess verksamhet, så att ett beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag innebär i detta afseende ej den ringaste svårighet.

Vidare sade herr Wiklund, att det i allt fall förestår en omorganisation af hela vår skogsstat och vår skogsskötsel. Ja, jag tror också, att vi ganska snart stå inför nödvändigheten att betydligt öka antalet jägmästare och skogstjänstemän, om vi icke skola råka ut för stillastående och försumpning; men detta kan ej utgöra hinder för en sådan förändring, som i detta speciella fall är i fråga. Det synes mig, att man bör vara fullt på det klara med, att skogsvården i detta revir icke längre utan skada kan fortgå på det nuvarande sättet; låtom oss därför först ordna saken i detta revir.

*Ang. skogs-  
väsendet.  
(Forts.)*

Ang. skogs-  
vårdet.  
(Forts.)

Jag hoppas herr talman, att kammaren skall finna de skäl, som blifvit anförda för en delning af detta revir, så pass talande, att kammaren bifaller förslaget.

Herr Kronlund: Det var en talare på norrlandsbänken, som åberopade som skäl mot en delning af Vadsbo revir förhållandena i Norrland. Då det nämligen här finnes revir, som vore betydligt större än det, som här är i fråga, borde dessa förr komma i fråga till delning framför detta. Vid denna jämförelse torde dock böra tagas i betraktande omständigheter, som af herr jordbruksministern blifvit påvisade, bland annat den, att skogsskötseln i mellersta Sverige är betydligt mera intensiv och att revirförvaltarna där ha åtskilligt olika sysselsättning mot i Norrland.

För öfrigt anser jag, att vi norrlänningar böra akta oss för att allt för mycket anlägga norrländska synpunkter, då det gäller anslagskraf från södra och mellersta Sverige. Vi böra akta oss för att låta våra behof lägga hinder i vägen för kraf från södra Sverige, ty vi kunna därigenom lätt befara ett afslag; och då nu föreligger ett behof, som upprepade gånger framkommit i kammaren och Riksdagen, ett behof, som synes mig blifvit till fullo ådagalagdt af jordbruksministern, tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då jag ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, oaktadt någon anteckning därom icke är gjord i betänkandet, vill jag nu tillkännagifva, att jag står på reservanternas ståndpunkt.

På många håll veta vi, att det försiggår en omreglering af det bestående och i de allra flesta fall äro talande skäl för, att en omreglering är behöflig, men själfva hufvudskälet — jag tänker särskildt på delningen af till exempel en domsaga i två domsagor eller ett fögderi i två fögderier — ligger alltid däruti, att yttinnehållet eller folkmängden eller det arbete, som där kräfves, lägges till grund för delningen.

Nu kan man tänka, att äfven i detta fall så talande skäl förefinnas, att när nu frågan återkommer för tredje gången borde Riksdagen behjarta detta stora behof och afhjälpa det-samma.

Jag vill nu icke ha sagdt, att ett behof af delning af ett eller annat revir icke kan förefinnas. Men när en delning skall ifrågakomma, så brukar man ju alltid välja sådana platser, där de mest trängande behof af delning föreligga, och icke söka upp ett eller annat distrikt, där åtminstone behofvet är mindre än i många andra fall.

Här har framhållits, att det är den stora ytvidden af skogarne inom reviret, som framkallat behofvet af en delning.



Gå vi nu till västra distriktet, inom hvilket detta revir ligger, så finna vi, att Vadsbo revir, hvarom det här är fråga, har en ytvidd af i runda tal 27 kvadratmil. Gå vi sedan till Bohus revir, så innehåller detta en ytvidd af 50 kvadratmil. I Vadsbo revir finnes en skogsareal af 19,400 hektar kronoparker, som stå under skogsstatens omedelbara vård, samt därtill öfrig skogsareal, så att det hela gör 25,000 hektar, som stå under skogsstatens kontroll. Inom Bohus revir uppgår skogsarealen till ej mindre än 32,000 hektar i rundt tal. Det är visserligen klart, att kronoskogarne här icke äro så stora som i Vadsbo revir, men de äro i stället spridda inom ett dubbelt så stort område.

Gå vi sedan till Smålands distrikt, så finnes det där två revir, Värends revir med en ytvidd af 54 kvadratmil och en skogsareal af 37,000 hektar, som stå under jägmästarens förvaltning, och Jönköpings revir, som har en ytvidd af 48 kvadratmil med en skogsareal af 42,000 hektar.

Det förundrar mig därför, att detta Vadsbo revir så framhålles framför många andra. Nu har jag emellertid endast hållit mig till västra distriktet och Smålands distrikt. I Norrland blifva siffrorna flerdubbla, men samtidigt ifrågasättes ej någon delning af revir annat än i Jämtland, oaktadt siffrorna där tala ett mycket kraftigare språk än i Vadsbo.

Delar man nu detta revir, så måste man fortgå på den vägen och lägga det till grund för delning. Hur ställer det sig då? Om man låter Vadsbo revir vara odeladt med samma hektar ytvidd af skogar som nu, så skulle man likväl i vårt land från 89 revir komma upp till 260 och detta antingen man fäster sig vid det antal hektar skog, som står under skogsstatens omedelbara vård, eller man tar hufvudsumman af alla de skogar, som stå under skogsstatens förvaltning. Skall man då börja med detta revir framför många andra med större ytvidd och större skogsareal? Jag tycker icke, att detta är riktigt. Domänstyrelsen framhåller visserligen detta revir framför andra, och domänstyrelsen skall ju ha den bästa lokalkännedomen, men jag anser ej, att Riksdagen därför bör frångå sin hittills hafda åsikt i denna delningsfråga. Nu framhålles, att denna jägmästare har så mycket att göra med arrendatorer inom sitt revir, och detta är sant. Således äro jägmästarna äfven domänintendenter i de revir, där staten inköpt stora domäner och andra egendommar, som komma att stå under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Dessa gods äro icke öfverlämnade till den lokala domänförvaltningen, och jägmästarna få därför sysselsätta sig med sådant, som egentligen icke tillhör skogsstatens tjänstemän. En rättelse, gående ut på att skogsstatstjänstemännen befriades från detta arbete, så att de mera odeladt finge ägna sig åt sitt egentliga kall, skogens vård och skötsel, vore väl

Ang. skogs-  
väsendet.  
(Forts.)

behöflig. Jägmästarnes arbetstid upptages äfven för närvarande väl mycket af kontorsgöromål, hvilket förhållande, tror jag, något blifver påpekadt af den kommitté, som sysslar med aflöningsstaten för skogsstatstjänstemän. Då en ny löneroglering för skogsstatens tjänstemän inom närmaste tiden lärer vara att förvänta, hvarunder arbetsreglementet äfven torde komma att omarbetas till förmån för skogsvården, förefaller det mig, som man borde låta anstå med denna delning, tills man finge frågan om en omreglering af skogsväsendet i hela dess vidd förelagd. Tillika undrar jag, om icke vederbörande borde sett till, huruvida icke andra revir, som äro större än Vadsbo, varit i behof af delning framför detta. Delas Vadsbo revir, är det klart, att frågan därigenom drifves fram äfven på andra ställen, så att man därefter icke vill hafva några så stora revir ens som detta. Man komme därför att dela äfven andra revir efter de grunder, som följts vid delningen af Vadsbo revir, och herrarne få då se, hvart det kommer att taga vägen.

Jag har velat säga detta, på samma gång jag ber att få förena mig med reservanten i hans yrkande.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Alfred Petersson: Jag tillät mig, då jag sist hade ordet, att nämna, att man vid bedömande af denna fråga icke uteslutande bör använda arealen som måttstock, och jag tror, att detta är en synpunkt, som måste beaktas. Herr Carl Persson har nyligen sagt, att om man nu delar Vadsbo revir i två, är det klart, att den areal, som hvartdera af dessa nya revir kommer att omfatta, blir grundläggande för storleken af andra revir, när man en gång skall göra en omorganisation och, om jag så får säga, företaga ett storskifte. Jag vill häremot säga, att någon ting sådant icke kan komma i fråga.

Man kommer vid pröfning af dessa frågor om delning af revir helt visst icke att gå — så att säga — efter linjal eller landtmäterikedja, utan man kommer att taga hänsyn till praktiska förhållanden och krafven på olika platser, och dessa kunna vara mycket olika. Till hvad jag förut sagt om Vadsbo revir beder jag få nämna, att till exempel inom detta revir virket delvis förädlas, innan det kommer i köpmannens hand. Här hugges det upp och sorteras, försågas delvis och föres fram till afsättningsorten, järnvägsstationen eller flottningsplatsen. Det är gifvet, att om staten genom sina tjänstemän utför en del af detta arbete, också en del förmåner komma densamma till del, i det att staten därigenom kommer att få större inkomster, än den eljest skulle få. Herr Carl Persson sade, att det satts i tvifvelsmål, huruvida man på inköpta kronoparker borde behålla sådana områden, som kunde lämpa sig för jordbruk och icke vore skogbärande och huruvida, om de bibehölles, de icke borde undantagas

från skogsförvaltningen och ställas under domänintendenterna. Ja, denna hans uppfattning delar jag i vissa fall. Jag tror, att man, där belägenheten sådant medgifver, bör bemöda sig om att försälja inegojord och låta densamma komma i den mans hand, som odlar och upparbetar den. Men det finnes naturligtvis en del smärre områden, som ligga inuti kronoparkerna och dessa måste nog i de flesta fall bibehållas.

*Ang. skogs-  
väsendet.  
(Forts.)*

Herr Lindblad: Herr talman! Jag ber att få understödja den framställning, som gjorts från regeringens sida och jag gör det på grund af egen erfarenhet i liknande fall från Södermanland. Det händer understundom, att man vid domänuppskattning finner, att skogen i mellersta Sverige icke gifver den inkomst, som densamma borde kunna gifva, därest det funnes tillräcklig tillgång på skogstjänstemän: jägmästare och kronojägare. Långt ifrån att anse, att det nuvarande tillståndet skulle kunna fortvara, hyser jag den uppfattningen, att det skulle vara förenligt med en verkligt god ekonomi från statens sida att söka dela stora revir. Staten komme med all säkerhet att få igen de utgifter, som på detta sätt skulle utgå i form af aflöning till nya tjänstemän, i det att ett bättre resultat skulle uppnås i afseende å skogens vård och skötsel. Det är icke tillbörligt, att domänintendenterna gripa andra statens tjänstemän i ämbetet. De kunna dock understundom icke undgå att framhålla önskemål, som de praktiska uppskattningsmännen jämte domänintendenterna finna i sin praktik, om ock på sidan om saken. Själfva skogsuppskattningen är i det väsentligaste hänvisad till jägmästarens bedömande. Vi se emellertid, huru man lider brist på arbetskrafter och just med afseende å detta mångtaliga gånger af oss konstaterade förhållande ber jag att få understödja regeringens framställning i detta fall.

I fråga om önskvärdheten, att jägmästarna ej böra hafva något jordbruk att styra med, utan att detta måtte allestädes bli lagdt under domänintendents behandling, instämmer jag med hr Carl Persson.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen, i öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder förekommit, proposition först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag därå och bifall i stället till den af herr H. P. P. Tamm med flere vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och arslogs en så lydande omröstningsproposition:

Ang. skogs-  
väsendet.  
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställen i sjunde punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställen bifallit den af herr Tamm med flere vid punkten afgifna reservationen.

Voteringen utvisade 103 ja mot 93 nej, hvadan kammaren således bifallit utskottets hemställen.

#### *Punkterna 8—23.*

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang. anslag  
till Sveriges  
utsädes-  
förening.

Härefter föredrogs *punkten 24* angående anslag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet; och yttrade därvid:

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Under de senare åren, då detta ärende varit föremål för Riksdagens behandling, hafva grava anmärkningar riktats mot det förhållande, hvori ifrågavarande förening stått till Svalöfs utsädesaktiebolag, och detta har äfven föranledt åtgärders vidtagande från Kungl. Maj:ts sida. En kommitté har varit tillsatt för att utröna förhållandet emellan dessa båda institutioner och har framlagt vissa förslag i kontrollerande syfte.

I nu föreliggande kungl. proposition har Kungl. Maj:t påyrkat vissa säkerhetsåtgärder, på det att icke de nu rent utaf bevisade oegentligheterna äfven i framtiden må fortgå. Såsom en af de förnämsta åtgärderna, Kungl. Maj:t ställt i utsikt och som äfven utskottet accepterat, är den, att Kungl. Maj:t skulle äga rätt att i utsädesföreningens mindre styrelse utse en ledamot, hvilken där skulle hafva säte och äga deltaga i de af styrelsen fattade besluten. Emellertid förekommer det en bestämmelse härutinnan, som jag för min del icke kan fullt förstå. Först skall staten lämna föreningen ett anslag af 25,000 kronor, hvartill kommer ytterligare 15,000 kronor från en annan statens fond, således tillhopa 40,000 kronor, men för att åstadkomma kontroll däröfver, att dessa medel komma att användas för det afsedda ändamålet, det vill säga att utsädesföreningens förädlingar komma

det svenska jordbruket till godo, har man stipulerat det villkor, att *föreningen* skall *betala denne styrelseledamot det arvode*, som anses böra tillkomma honom för utöfvande af denna styrelseverksamhet. Härigenom synes mig dock denna ledamot komma i ett ekonomiskt beroende af ifrågavarande förening eller fastmera af bolaget, som har visat sig kunna utöfva ett till och med otillbörligt inflytande på föreningen, och det är fara värdt, att han kommer att erhålla en ytterst osjälfständig ställning i sitt uppdrag att kontrollera mellanhafvanden mellan utsädesbolaget och utsädesföreningen. För denna min uppfattning hämtar jag stöd uti hittills rådande förhållande, att Kungl. Maj:t utsett en revisor och att denne aflönats af utsädesföreningen. Först har staten anvisat anslag till denna förening och sedan har föreningen använt en del däraf för att ersätta den person, som skulle öfvervaka, att anslaget ordentligt utnyttjades. Denne revisor har genom denna sin ställning icke kunnat effektivt ingripa, åtminstone har han icke haft tillräckligt stark ryggrad därtill. Först sedan 1905 års Riksdag ganska bestämdt uttalat sig för en ökad kontroll, afgaf utsädesföreningens revisor ett sådant ändringsförslag.

Jag finner således själfva grundvalen, hvarpå man söker bygga den blifvande kontrollen, något ohållbar, och det hade varit betydligt bättre, om Riksdagen bland andra villkor hade bestämt, att Riksdagen anslår vissa tusen kronor till utsädesföreningen, men vill, att *direkt från statens medel* aföningen skall utgå till den eller de personer, som skola kontrollera, att statens medel användas på ändamålsenligt sätt. Det har af kommitterade, som undersökt detta förhållande, konstaterats, att åtgärder måste vidtagas för att förändra hittills rådande förhållanden emellan föreningen och bolaget, och bland de förslag, som denna kommitté afgifvit, finnes det ett, som under vissa omständigheter afser att skärpa innehållet af § 17 i bolagsordningen. Därigenom skulle det icke blifva möjligt att tolka denna paragraf såsom hittills skett, utan skulle öfverskott af utsädesbolagets verksamhet under vissa angifna omständigheter kunna tillförsäkras föreningen. Bolagets styrelse har emellertid med anledning häraf förklarats, att styrelsen icke ville ingå på kommitterades förslag till förtydligande af § 17, ty därigenom skulle utsädesföreningen råka i frestelse att taga emot penningar af bolaget och komma i något slags beroende af detsamma.

Såväl bolaget som öfriga, som varit intresserade för frågan, hafva stannat vid det förslag, att man skulle öfverlåta de af utsädesföreningen framalstrade nya stammarna till fri och öppen täflan samt att en kommission på tre personer skulle bestämma och bedöma, under hvilka omständigheter dessa stammar skulle utlämnas. I denna kommission skulle då denna person sitta, hvilken staten insatt i utsädesföreningens mindre styrelse, denne

Ang. anslag  
till Sveriges  
utsädes-  
förening.  
(Forts.)

Ang. anslag  
till Sveriges  
utsädes-  
förening.  
(Forts.)

person som för sin verksamhet skall *uppbära aflöning* af utsädesföreningen.

När man af frågans gång finner, att utsädesföreningen i viss mån stått under ett obehörigt inflytande af bolaget, så förefaller det mig, som om man i fråga om denna öppna och fria täflan för mottagande af de utaf utsädesföreningen salubjudna sädessorter har anledning hysa vissa betänkligheter.

Hvad som utöfver antydda kontrollåtgärder föranledt mig att begära ordet i fråga om denna punkt är, att man gärna har slagit på den fosterländska larmtrumman, när det gällt denna förenings och detta bolags verksamhet. Nu har det emellertid konstaterats att, i stället för att utsädesföreningens förädlingar i första hand skulle komma det svenska jordbruket till godo och från svenska jordbrukare exporteras till utlandet, afsevärda poster af föreningens elitstammar genom bolaget utsändts till Tyskland för att där förmeras och försäljas, och genom en bolagets därvarande agent har det utspridts, att all annan säd, som kommer från Sverige med Svalöfs stämpel, är af noll och intet värde, ty det enda, som bör ha marknad i Tyskland, är det, som genom bolagets agent där förmedlas. Det förefaller nog mången märkvärdigt, att statsmakterna skola med ett anslag å 40,000 kronor premiera en institution, hvars fosterländska verksamhet tager sig sådana uttryck.

Man har städse sökt förneka, att utsädesbolaget genom sin särställning skaffat sig något privilegium på utsädesföreningens bekostnad. I den nu framlagda propositionen kunna vi härom läsa å sidorna 143 och 144. Vi finna där, hurusom utsädesföreningens styrelse, sedan den såsom skäl för sin anhållan om ökad statsbidrag bland annat anfört, att förädlingen är stadd i en glädjande utveckling, att om dessa arbeten ej ännu tagit större omfång berodde det på att föreningen alldeles opåräknadt råkat ut för en arbetskonflikt, som hindrat densamma att utföra nödiga nybyggnader. Att utsädesföreningen råkat ut för denna arbetskonflikt är emellertid en följd af dess intima förhållande till bolaget, hvilket, såsom herrarne kanske erinra sig, gick i teten för Skånes godsägare, när det gällde att mota arbetarne i deras strid för bättre lönevillkor. Vidare anför föreningen som skäl för sin anhållan, att den öppnat en filial i Luleå, hvilken kostat så mycket penningar, att föreningen på grund däraf måste komma i åtnjutande af ett större anslag. Föreningen säger, att detta större anslag icke ens skulle räcka till under normala förhållanden. På sidan 144 läsa vi nämligen: »Äfven med beräkning af det ökade statsanslaget orubbadt skulle det icke blifva föreningen möjligt att bibehålla sin verksamhet vid nuvarande omfattning, med mindre än att inkomsten på de öfverlätna redan färdiga stammarna beräknades till ungefär det dubbla beloppet mot hvad hittills bekommits, eller till 10,000

kronor. Dess bättre hade föreningen grundad förhoppning att kunna påräkna en så anseelig förhöjning af denna inkomstpost, tack vare det beslut om förändrade bestämmelser för förädlingsresultatens tillgodogörande, som den 3 augusti 1906 fastställdes af föreningens större styrelse.» Här erkänner alltså utsädesföreningen, att det äfven med den af mig nu antydda mycket primitiva kontrollen skulle lyckas föreningen att få dubbelt så mycket i årlig ersättning för sina stammar mot hvad den fått, så länge den sorterade under det monopoliserade bolaget. *Häri ligger ju ett erkännande, att föreningen hittills icke fått ut den andel, som den rättmätigt ägt bekomma, utan att bolaget genom sin särställning skulle ha undandragit den statsunderstödda föreningen, hvad densamma rätteligen haft att få.* Sedt i sammanhang med detta verkar det ju komiskt, när bolagets styrelse säger, att föreningen skulle kunna råka in på afvägar, om den skulle komma i den situationen, att den skulle taga emot någon del af bolagets öfverskott.

Det förefaller mig, som om staten vid beviljande af sådana anslag som detta bör se till, att man icke åstadkommer en misstänksamhet mot själfva saken. Jag för min del hyser de lifligaste sympatier för att vårt svenska jordbruk skall få det bästa möjliga utsäde, och jag vill därför icke motsätta mig det anslag, som här är äskadt. Jag har emellertid velat fästa uppmärksamheten på denna sak, då jag hyser den lifliga uppfattningen, att med det ingående sammanhang, som dessa båda institutioner ha till hvarandra, är det äfven med de nu föreslagna kontrollåtgärderna alldeles icke säkert, att det svenska jordbruket verkligen får det understöd från utsädesföreningen, som här är afsedt.

Det synes mig, som om man skulle kunna bli befriad från hvarje anledning till misstroende genom att vidtaga den åtgärden, att man öfverläte åt landbruksinstitutet att förmera de sädesstammar, som af Svalöfsföreningen uppdragas. Då skulle dessa institut komma att fylla ännu en uppgift på landbrukets område. Det kan ju hända, att någon nu kommer och säger, att detta endast är socialistiska funderingar, men det är min lifliga öfvertygelse, att om förmeringen af utsädesföreningens stammar öfverföres till landbruksinstitutet, skulle man därmed åstadkomma åtskilligt godt för vårt svenska jordbruk. Vi ha nu ett landbruksinstitut i Skåne och ett i Uppland, och på båda dessa ställen skulle då åtskilligt med spannmål kunna produceras, som icke skulle lämnas ut på spekulation, utan gå direkt till de mindre jordbrukarne, och därigenom skulle verkligen det med denna verksamhet afsedda ändamålet komma att vinnas. Finge man sedan en liknande institution i nordligaste delen af landet, tror jag, att Svalöfs utsädesförening verkligen skulle komma att fylla de kraf, man vill ställa på densamma.

*Ang. anslag till Sveriges utsädesförening.*  
(Forts.)

*Ang. anslag  
till Sveriges  
utsädes-  
förening.  
(Forts.)*

Jag har icke något yrkande att göra med afseende att ändra den anslagssumma, som här äskas, men jag har velat framhålla dessa synpunkter, då jag anser, att de åtgärder, som här i detta fall vidtagas, icke äro tillräckliga för åstadkommande af en tillfredsställande kontroll.

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag vill tillstå, att det allra mesta af hvad den föregående talaren nu yttrat öfverensstämmer med den uppfattning, som jag själf har rörande förhållandet mellan utsädesföreningen vid Svalöf och Svalöfs utsädesaktiebolag. Men detta oaktadt kan jag icke annat än erkänna, att de försök, som Kungl. Maj:t vill göra med de nu föreslagna bestämmelserna rörande föreningens och utsädesbolagets mellanhafvande, är ett allvarsamt försök, och det torde vara väl tidigt att redan nu uttala ett omdöme om huru detsamma kommer att utfalla. Att alla de bestämmelser, som Kungl. Maj:t nu föreslagit, måhända icke kunna komma att verka fullt ut på det sätt, som Kungl. Maj:t tänkt sig, skulle jag för min del vara böjd för att tro. Särskildt i fråga om en af dessa bestämmelser betviflar jag, att den kommer att ha den verkan, som med densamma har afsetts; jag menar den bestämmelsen, att föreningens elitstammar skola utbjudas till offentlig täflan. Detta låter mycket bra, och man kan ju tro, att man skulle få full trygghet för att genom denna fria täflan det skulle stå enhvar fritt, som i öfrigt kan anses vara lämplig att öfvertaga dessa elitstammar till fortsatt utveckling, att också få göra det. Men det tör hända, att bolaget kommer att fortfarande sitta inne med en del af sitt gamla monopol trots denna fria täflan. Det återstår emellertid att se, huru detta försök kan komma att utfalla.

En af de saker, som den föregående talaren här framhöll, anser jag vara särskildt beaktansvärd, nämligen den, att under det utsädesbolaget, som nu haft att som mellanhand utveckla föreningens elitstammar och sedan utskicka dem till landets jordbrukare, icke kunnat på långt när tillfredsställa de svenska jordbrukarnes behof i den vägen, har bolaget funnit med sin fördel förenligt att exportera utsäde af dessa elitstammar till utlandet. Detta kan naturligtvis icke vara meningen, framför allt icke Riksdagens mening. Riksdagen har väl, då den understödde utsädesföreningen vid Svalöf, i första hand afsett, att dess verksamhet skulle komma Sveriges jordbrukare till godo. I bolagets intresse har legat att afyttra stammar till utlandet, därför att detta lämnat bolaget en handelsvinst. Men denna har bolaget kunnat åstadkomma endast därigenom, att bolaget haft monopolrätten till föreningens elitstammar. Ja, så har det varit hittills, men vill jag hoppas, att det icke skall blifva så hädanefter, utan att, om bolaget fortfarande får handskas med den största delen af föreningens produkter, bolaget skall i detta afseende hafva samma



syn på tingen som utsädesföreningen själf, nämligen att icke allenast föreningen utan äfven bolaget är till för att i första rummet främja anskaffandet af god utsädesspannmål m. m. åt landets egna jordbrukare till skäligt pris.

Under uttalande af denna förhoppning och i afvaktan på att vinna erfarenhet om huru de nya bestämmelser, Kungl. Maj:t här föreslagit, komma att verka, har jag, herr talman, icke något annat yrkande att göra än på bifall till statsutskottets förslag.

Herr Starbäck: Herr talman! Äfven jag skall tillåta mig att med några ord ansluta mig till de båda föregående talarnas tankegång.

Det är ju utan tvifvel förhållandet, att vi litet hvar kunna hysa ganska berättigade förhoppningar, att så småningom denna fråga blir afskrifven från Riksdagens debatter, och det torde ju också vara möjligt, att så blir förhållandet genom de bestämmelser, som nu af Kungl. Maj:t fastställts, ehuruval de anmärkningar, som de båda föregående talarna framställt mot desamma, utan tvifvel äro befogade. Emellertid tillåter jag mig att taga fasta på en tanke, som uttalades af herr Thorsson och, såsom jag tror, är en framtidstanke, nämligen att om Sveriges utsädesförening verkligen skall medföra det gagn för fosterlandet, som statens anslag afser, den bör så småningom uppgå uti en större enhet, hvars högsta spets blir den centrala anstalten för försöksväsendet på landbruksområdet, för hvilken Riksdagen beviljat medel. Först då tror jag för min del, att frågan om Svalöfsföreningen och Svalöfsbolaget blir fullständigt bragt ur världen.

Med herr Starbäck instämde herrar *Henricson, Berg* i Staby, *Gustafsson* i Sjögesta och *Larsson* i Lund.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Ja, man kan ju hafva olika uppfattning om huru förhållandena vid Svalöf skola ordnas för framtiden. Att förhållandet mellan utsädesföreningen och bolaget icke alltid varit sådant, som det borde vara, äro vi litet hvar öfverens om, men därför har också Kungl. Maj:t gått i författning om att få detta förhållande ändradt.

De beskyllningar, som af den förste talaren här bakom mig framställdes i fråga om den person, som skall företräda staten vid Svalöf, tyckas mig hafva varit ganska skarpa och rätt oberättigade. Han talade om att en person, som skall hafva sin aflöning från Svalöf, icke kan på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden. Det gäller emellertid en person, som af Kungl. Maj:t utsetts att deltaga i revisionen, och han får naturligtvis af föreningen, då han reser, reseersättning och dagtraktamente. Därför skulle han icke, menar herr Thorsson, vara själfständig. Han har dock sin lön af staten och icke af föreningen.

*Ang. anslag till Sveriges utsädesförening.*  
(Forts.)

*Ang. anslag  
till Sveriges  
utsädes-  
förening.  
(Forts.)*

Således är han en fullt själfständig person, lika själfständig, äfven om han åtnjuter reseersättning af föreningen. Jag tror, att man bör taga litet bättre reda på förhållandena vid Svalöf, hvad jordbruket beträffar, innan man yttrar sig så, som herr Thorsson nu gjort.

Sedermera är det en annan sak, som man talat om och om hvilken här kanske finnas olika meningar. Jag skall visst icke våga uttala mig om hvilket som är det rätta. Jag menar det förhållandet, att bolaget lämnat utsäde till Tyskland. Jag får säga, att jag för min enskilda del också tyckt, att detta varit oriktigt. Men det kanske äfven har sitt berättigande. Jag har sett af tidningarna under de senaste dagarna, att ganska mycken utsädesspannmål gått från Sverige till Tyskland och äfven till andra länder. Just därför, att Svalöf gjort stammarna kända i Tyskland, har vår spannmålsexport under den sista tiden ökats ganska väsentligt. Jag har här till exempel en tidningsnotis, som utgör ett glädjande bevis på hvilket värde man i utlandet sätter på den svenska utsädeshafren. I notisen omtalas, att under detta år Skåne-Hallands utsädesaktiebolag fått order på utsädeshafre att sändas ända till Sydamerika, och att nämnda bolag årligen till Tyskland exporterar stora partier, hvilken export synes betydligt ökas, oaktadt tullen å hafre i Tyskland under förra året blef satt så högt som 5 Mark per 100 kilogram. Liknande är förhållandet på andra ställen. Jag måste konstatera, att exporten af utsädesspannmål till olika länder under den senare tiden ganska väsentligt ökats. Det är säkert, att om stammarna icke varit kända, exporten aldrig kunnat taga den omfattning, som den nu nått.

En annan sak är, huruvida vi skulle använda Alnarp och Ultuna i stället för utsädesbolagets egendom. En person, som säger sig vilja ifra för jordbrukets bästa, men som icke vågar sätta ut sitt namn, har uttalat sig härom. Vill emellertid en person något godt, vågar han nog sätta ut sitt namn. Han ville också, att vi skulle använda Experimentalfältet för att föröka stammarna. Men jag hemställer till de herrar, som äro något hemma i jordbruk och veta, hvilket stort område behöfves, om man skall kunna åstadkomma utsädesspannmål, som har något egentligt värde, huruvida de tro, att Experimentalfältet skulle räcka till för odling af utsädesspannmål. Nej, där finnes icke tillräckligt stort utrymme. Jag tror icke heller, att Ultuna och Alnarp lämpa sig härför. Dessa anstalters egentliga ändamål är att undervisa rättare och förvaltare, och de kunna ej sköta odlingen af utsädesspannmål i sådan utsträckning, att det föreliggande behovet däraf kan fyllas. Detta är en sida af saken. Men man kanske också får taga en annan sida i betraktande, nämligen att för att landtbruksinstitutet vid Ultuna och Alnarp skola kunna odla spannmål för afsalu, erfordras en mera affärs-

mässig drift än den de kunna åstadkomma. Jag tror, att, då en omorganisation här är ifrågasatt, vi få se efter, huru den slår ut. Jag tror därför, att det är nödvändigt att försöka ordna saken så godt som möjligt på hittills tillämpad grundval, innan man åter börjar göra några ändringar.

Jag har intet annat yrkande än på bifall till statsutskottets förslag.

Herr Thorsson: Jag nödgas komma tillbaka ännu en gång i anledning af en *indirekt* anvisning, att jag icke bör yttra mig i saken, därför att jag icke är fackman. Jag har emellertid läst, hvad som föreskrifves i Kungl. Maj:ts instruktion för det ombud, som staten skall insätta i styrelsen. Där heter det: »att en af Kungl. Maj:t för ett år i sänder utsedd person skall vara ledamot i föreningens mindre styrelse med enahanda befogenhet som öfriga ledamöter i nämnda styrelse, skolande kostnaderna härför bestridas af föreningen med belopp, som i brist af godvillig öfverenskommelse bestämmes af landtbruksstyrelsen.» Här står i denna af Kungl. Maj:t utfärdade föreskrift icke något annat än att kostnaderna för ifrågavarande persons medlemskap i styrelsen skola bestridas af föreningen. När något annat icke står, förefaller det mig besynnerligt, om man skall därur draga den slutsatsen, att exempelvis hälften skall betalas af staten och hälften af föreningen. Går man ut från denna bestämmelse, synes det åtminstone mig, som om den första tillrättavisningen var mindre befogad.

Beträffande den andra tillrättavisningen, eller att jag såsom icke fackman ej här borde taga till ordet, ber jag om ursäkt för att jag, ehuru icke jordbrukare, vågar yttra mig. Men jag har så långt min tid det tillåtit intresserat mig för jorden och dess brukande, och att jag nu intresserar mig för att småbrukarne skola få sin andel från Svalöfs utsädesförening må förlåtas mig.

Hvad den ärade talaren anfört därom, att Alnarp och Ultuna icke skulle kunna föröka de stammar, som uppdragas af utsädesföreningen, så förstår jag icke, hvarför det skulle vara omöjligare för Alnarp och Ultuna än för utsädesbolaget att öfvertaga denna förökning.

För att icke förlänga diskussionen, skall jag ej gå in i vidare resonemang i ämnet. En sak vill jag emellertid säga. Då jag yttrade den förmodan, att den omnämnde personen icke skulle vara fullt själfständig, så gjorde jag det därför, att staten under flera år haft ett ombud såsom revisor vid Svalöf. Detta ombud har intagit samma ställning till Svalöfs utsädesförening som den nu föreslagna styrelseledamoten, och det är konstateradt, att detta statens ombud vid revisionen icke vidtagit någon åtgärd, förr än Riksdagen börjat röra i saken. Först då,

Ang. anslag  
till Sveriges  
utsädes-  
förening.  
(Forts.)

*Ang. anslag till Sveriges utsädesförening.* så sent som 1905, kommo revisorerna i utsädesföreningen vid Svalöf fram med sina anmärkningar och fordrade rättelse. Det är därför jag anser mig kunna stå för hvad jag yttrat.

(Forts.)

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Om jag icke är allt för illa underrättad, har statens ombud vid Svalöf varit öfverdirektören i landtbruksstyrelsen, och jag undrar, om han har sin lön från Svalöf eller från landtbruksstyrelsen. Jag tror, att herr Thorsson måste medgifva, att han har den från staten. Han är sålunda icke beroende af Svalöf. Denna sak tycker jag vara tämligen lätt afgjord.

Hvad beträffar landtbruket, så kan det hända, att herr Thorsson är bättre hemma däri än öfriga ledamöter i kammaren. Men jag tror icke, att en fullt affärsmässig drift skulle vara möjlig vid Ultuna eller Alnarp. Utsädet skall ju lämnas ut till tusentals personer på landsbygden, och så skall man taga igen det. Det är ganska mycket att hålla ordning på. Jag tror icke, att staten skulle vinna något på en förändring i den riktningen. Men detta blir en senare sak.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

*Funkterna 25—28.*

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. åtgärder till höjande af det mindre jordbruket.* Efter föredragning härupå af *punkten 29*, angående anslag till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket, begärdes ordet af

Herr Hammarlund, som anförde: Mot det slut, till hvilket utskottet här kommit, har jag intet att invända. Däremot har jag i fråga om motiveringen uttalat en särskild mening.

Det förhåller sig så, att under år 1906 af detta anslag, som då utgjorde 85,000 kr. — icke 100,000 kr. såsom genom förbi-seende kommit att stå i min reservation och hvilket belopp beviljats först för år 1907 — endast 80,933 kr. 47 öre tagits i anspråk. När det gäller en så viktig sak som att höja det mindre jordbruket, frågar man sig: huru kan det komma sig, att icke hela detta anslag går åt? Då kommer man ovillkorligen på den tanken, att det måste vara beroende därpå, att villkoren för anslagets utgående äro så stränga, att de icke kunna uppfyllas. Men samtidigt med att på detta anslag besparingar uppstått, framställes förslag om att för liknande ändamål ytterligare anslag skulle af Riksdagen beviljas. Om Kungl. Maj:t hade större frihet att använda det föreliggande anslaget, skulle ju från detsamma kunna utgå, hvad som erfordras för främjandet af de ifrågakvarande ändamålen, utan att motioner om anslag

till enskilda personer behöfde framställas inför Riksdagen. Jag har därför velat ifrågasätta, huruvida icke i de uppställda villkoren — särskildt hvad beträffar det från det förevarande anslaget å 15,000 kronor utgående bidraget till anordnande af för mindre jordbrukare afsedda kurser i landthushållning — borde göras sådan ändring, att en vidsträcktare användning af anslaget kunde möjliggöras.

*Ang. åtgärder till höjande af det mindre jordbruket.*

(Forts.)

Då dessa 15,000 kronor år 1905 af Riksdagen beviljades, föreslog Kungl. Maj:t själf de villkor, som skulle uppställas för anslagets utgående, och statsutskottet förklarade, att det ej hade något att invända mot dem. Men om det nu skulle vara så, att Kungl. Maj:t anser, att en större frihet här bör lämnas, så är det min öfvertygelse, att Riksdagen icke heller nu skall hafva något emot att medgifva en vidsträcktare användning af det föreliggande anslaget. Då jag är öfvertygad, att, sedan uppmärksamheten nu riktats på denna sak, Kungl. Maj:t skall taga frågan om ett vidsträcktare användande af förevarande anslag i öfvervägande, så skall jag nu icke göra något särskildt yrkande, utan inskränka mig till att hemställa om bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrade:

Herr Persson i Tällberg: Hos mig har det väckt mera förvåning än tillfredsställelse att finna herr Hammarlund såsom reservant vid denna punkt, då han icke i utskottet yttrat ett ord, när punkten där föredrogs. Däremot utvecklade den ärade reservanten så mycket större energi vid behandlingen af punkt 31, som afser det blygsamma anslaget till Per Jönsson-Rösiö.

Hvad nu angår förevarande punkt, så misstager sig reservanten fullständigt, då han säger, att af 1906 års anslag å 100,000 kronor endast ett belopp af 80,933 kronor 47 öre funnit användning. 1906 års anslag utgjorde nämligen endast 85,000 kronor, hvilket reservanten också nu själf rättat. Hade anslaget utgjort 100,000 kronor, skulle man med fog kunnat säga, att en afsevärd del af anslaget icke tagits i anspråk.

Fördelningen af det senast beviljade anslaget å 100,000 kronor tillgår på det sätt, att hushållningssällskapen inkomma till Kungl. Maj:t med anhållan att få del af anslaget, och att Kungl. Maj:t delar upp det i den mån, som det lämnar tillgång att tillmötesgå dessa framställningar. Då kan det visserligen någon enda gång hända, att ett eller annat hushållningssällskap ej är i stånd att af egna medel tillskjuta det belopp, som bör erläggas af hushållningssällskapet själf, och att på grund däraf icke heller det belopp, som hushållningssällskapet rekviderat, kommer till användning. Men såsom vi finna af den fullständiga redogörelse, som här intagits, utgjorde det sålunda icke

Ang. åtgärder användna beloppet år 1906 en ganska obetydlig summa, och i till höjande af den kungl. propositionen lämnas bevis för att anslaget med nu det mindre gällande villkor är behöfligt.  
jordbruket.

(Forts.)

Det är icke heller riktigt, att, såsom reservanten gjort, dela upp anslaget i särskilda belopp. Verkliga förhållandet är, att Kungl. Maj:t och Riksdagen vid olika tillfällen medgifvit, att detta anslag skulle få en mera utsträckt användning till uppmuntran af flera näringsgrenar inom den mindre landthushållningen, och det har då visat sig, att Kungl. Maj:t motiverat höjningen från 70,000 till 85,000 kronor med att angifva ett nytt ändamål, för hvilket ett belopp af 15,000 kronor beräknades åtgå, och att således en höjning med 15,000 kronor erfordrades. Anslag för nu ifrågavarande ändamål beviljades första gången år 1901. Anslagssumman utgjorde då endast 25,000 kronor, och anslaget afsåg premiering af mindre jordbruk samt anordnande af studieresor för mindre jordbrukare. Sedermera har anslaget successivt höjts, så att, såsom nämndt, 1904 års Riksdag beviljat 70,000 kronor, och Kungl. Maj:t inkom till 1905 års Riksdag med förslag om anslagets höjning till 85,000 kronor, hvilket ock af Riksdagen beviljades. Förhöjningen motiverades därmed, att anslaget också skulle användas till beredande af större yrkeskunskap hos landets småbrukare. Vid 1906 års riksdag framlades förslag om ytterligare förhöjning, nämligen för understöd till kontrollföreningar, för hvilket ändamål beräknades 15,000 kronor, och anslaget höjdes då till det nu utgående beloppet 100,000 kronor. Anslaget har sålunda icke uppdelats i särskilda summor för olika ändamål, utan Kungl. Maj:t har för hvarje gång anslaget höjts motiverat detta just med att så och så stort belopp behöfdes för att anslaget skulle kunna få en vidsträckt användning än förut varit afsedt. Således föreligger, enligt mitt förmenande, icke någon direkt anledning att nu ändra de villkor, under hvilka detta anslag har utgått, och jag har härmed sökt visa dels ohållbarheten i reservantens framställning, dels, och detta är hufvudsaken, att anslaget fullt ut är behöfligt för det därmed afsedda ändamålet.

Jag anhåller således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr Kronlund: Herr talman! Det är naturligtvis, såsom herr Hammarlund framhållit, önskvärdt, att allt hvad göras kan äfven göres för att bereda en så vidsträckt användning som möjligt åt statsunderstödet till det mindre jordbruket. Men med det intresse, som Kungl. Maj:t visat just detta mindre jordbruk, är det att hoppas, att Kungl. Maj:t vidtager de ändringar, som kunna behövas, och jag har så mycket större anledning att antaga detta, som herr jordbruksministern i statsverkspropositionen gör

ett uttalande och berör en fråga angående detta ämne, som verkligen är värd den allra största uppmärksamhet. Jordbruksministern påpekar nämligen, af hvilken stor vikt kvinnornas deltagande i småbruksverksamheten är. Han framhåller här på ett ställe: »För enhvar, som varit i tillfälle att deltaga i de premieringar af mindre jordbruk, hvartill statsbidrag utgår, torde det stå klart, att då ett dylikt mindre jordbruk befinnes premievärdigt, är det icke alltid endast småbrukaren själf, som kan tillräkna sig förtjänsten häraf; i många, jag vågar till och med säga i de flesta, fall delar han denna förtjänst med en vaken, dugande och arbetsam hustru». Detta är nog ett påstående, som litet hvar kan af egen erfarenhet konstatera vara riktigt. Jag har äfven gjort samma erfarenhet rörande småbruket i Danmark. Vid en resa, som jag för några år sedan gjorde för att studera småbruket på den danska landsbygden, fann jag ofta, att i de småbrukshem, där ordning, välstånd och trefnad rådde, fanns en rask, hurtig, duktig och arbetsam hustru, såsom den tysta, men drifvande kraften. Nu synes jordbruksministern ifrågasätta, att de fördelar, som manliga småbrukare draga af statsunderstödet till småbrukarrörelsen, äfven skola komma kvinnorna till godo. Han påpekar, att många verksamhetsområden finnas, som särskildt lämpa sig för kvinnor, och där deras undervisning och förkofran skulle vara till utomordentligt gagn för småbruket. Han nämner såsom exempel trädgårdsskötsel, fjäderfäafvel och andra grenar af hushållningen, och han förutsätter icke allenast, att kvinnor skola blifva delaktiga af den undervisningsverksamhet på småbrukets område, som kommer männen till godo, utan äfven att kvinnorna skola få möjlighet att deltaga i de jordbruksresor, som anordnas för studerande af det mindre jordbruket. Det är en sak, som jag tycker är väl värd att taga vara på särskildt af våra hushållningssällskap. Det är utan tvifvel så, att nyckeln till småbrukets framgång ligger uti konsten att tillvarataga de obetydligaste resurser och använda dem på bästa sätt. Jag tror, att just däri ligger kvinnans styrka att i allra minsta smådetaljer bevara och tillvarataga hemmets bästa; och jag får verkligen säga, att just ur denna synpunkt är verkligen jordbruksministerns framställning och påvisande värdt synnerlig uppmärksamhet. Det är en kvinnofråga detta, som är af stor betydelse för vårt land. Småbrukets höjande är af ofantlig vikt för hela vår modernäring och indirekt således äfven för vårt land. Med en duktig och burgen småbrukarklass skulle äfven kunna ingjutas friskt och sundt blod i vår landtarbetarstam, som nu så småningom invandrar till städerna, och i småbrukets höjande skulle man säkerligen ha ett värn och en damm för den nu pågående emigrationen. Det är dessa synpunkter, jag velat framhålla, och äfven uttala min förhoppning att såväl Kungl. Maj:t som Riksdagen skola låta sig angeläget vara att i

*Ang. åtgärder till höjande af det mindre jordbruket.*

(Forts.)

*Ang. åtgärder till höjande af det mindre jordbruket.* den mån det finnes behöfligt öka anslaget till detta ändamål just för att understödja småbrukets höjande och utveckling, på samma gång jag velat framhålla, att jordbruksministrernas inlägg i kvinnofrågan på detta område är värdt allt erkännande.

(Forts.)

Herr Hammarlund: Herr Daniel Persson förvånade sig öfver min reservation, eftersom ingen diskussion förekommit inom statsutskottet rörande denna punkt. Detta senare är alldeles riktigt. Den punkten bifölls utan diskussion och bifölls enhälligt. Men sedan, när vi kommo till punkt 31, som gäller anslag till Per Jönsson-Rösiö, kom emellertid detta anslag i hög grad ånyo på tal. Ty det framhölls då, att vi här ha ett anslag för det mindre jordbrukets höjande, och att af detta anslag 15,000 kronor är afsedt just för undervisningskurser. Här är det vi böra taga penningarna, och det är Kungl. Maj:t, som bör utdela ett sådant understöd. Då gjordes emellertid den invändningen: men villkoren äro så snäfva, att detta icke låter sig göra. Ja, svarade jag då: äro de snäfva, så gäller det väl icke blott för Jönsson-Rösiö, utan äfven alla andra, som äro undervisare i småbrukets skötsel. Är det så, att de äro för snäfva, då skola villkoren ändras, och låtom oss göra detta. Därför hemställde jag, om det icke vore skäl att intaga något härom i motiveringen. Detta mitt förslag mottogs, såvidt jag kunde förstå, med mycket stora sympatier inom statsutskottet, och ordföranden var villig att ånyo upptaga denna punkt, under förutsättning att ingen uti utskottet opponerade sig häremot. Men herr Daniel Persson i Tällberg vet nog bäst, hvarpå det berodde, att den saken då icke kunde ånyo tagas upp inom utskottet. För att saken ändå skulle kunna här i utlåtandet komma på tal, fanns då ingen annan utväg än att göra detta i form af en reservation, och på så sätt har denna reservation tillkommit.

Nu är, såsom jag påvisat, förhållandet det, att här verkligen finnes öfverskott på detta anslag. Är det nu så, att villkoren äro för stränga och för snäfva, så låtom oss ändra desamma. Jag tror blott, att man behöfver fästa uppmärksamheten på den saken, för att Kungl. Maj:t ett annat år skall ta den frågan i öfvervägande.

I fråga om det beslut, som nu skulle fattas, äro ju herr Persson i Tällberg och jag fullkomligt ense om att helt enkelt yrka bifall till hvad utskottet föreslagit. Med mitt anförande och min reservation har jag endast velat påpeka, att i fråga om detta anslag å 100,000 kronor till det mindre jordbrukets upphjälpande säkerligen föreligger en ofullständighet, som förtjänar rättas till en kommande riksdag.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag anser det icke vara lämpligt att i kammaren tala om en diskussion, som har



försiggått uti utskottet. Jag har endast anmärkt, att det väckt mera förvåning än tillfredsställelse att finna herr Hammarlund som reservant uti en punkt, beträffande hvilken han icke yttrat ett ord inom utskottet. Men det *var* nog och *är* tydligen herr Hammarlunds mening, att på de skäl, han här angifvit, söka göra gällande, att anslag till Per Jönsson-Rösiö icke skall vara behöfligt, utan att vi i stället böra ändra villkoren, så att han må kunna få af det nu ifrågavarande anslaget. Jag för min del sökte visa, att det anslag, som nu föreligger, är behöfligt för det ändamål, hvartill det skall användas. Hvarför jag motsatte mig, att frågan skulle ytterligare upptagas inom utskottet, berodde därpå, att jag ansåg, att detta skulle vara ändamålslost, emedan icke allenast Kungl. Maj:t bestämt villkoren, utan också Riksdagen godkänt de af Kungl. Maj:t föreslagna villkoren, och vi hade således ingen konstitutionell rätt att ändra dessa villkor *nu*. På denna grund var det jag motsatte mig, att ärendet skulle ytterligare upptagas, ty motivet för detta återupptagande var, att man skulle få taga af detta anslag för att gifva Per Jönsson-Rösiö understöd, men härför ansåg jag, att konstitutionella hinder lågo i vägen, och därför ville jag icke heller, att man skulle upptaga tiden med att diskutera frågan. Jag tror äfven, att herr Hammarlund nu kommit till samma uppfattning som jag, då han uttalat den förhoppningen, att dessa villkor till nästa riksdag skola blifva ändrade. Följaktligen tror jag, att jag haft rätt i denna fråga, och jag har nu intet annat att göra än att vidhålla mitt yrkande — och vi äro ju ense om att yrka bifall till utskottets hemställan, både reservanten och jag.

*Ang. åtgärder till höjning af det mindre jordbruket.*  
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan blef af kammaren bifallen.

*Punkten 30*, angående anslag till understödjande af mindre odlingsföretag.

*Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 109, hade herr *C. J. Öberg* föreslagit, att Riksdagen måtte ställa till Kungl. Maj:ts förfogande för år 1908 ett anslag af 50,000 kronor, att på de villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna erforderliga, användas till understödjande och premiering af sådana mindre odlingsföretag, hvilka icke på annat sätt kunde komma i åtanke af statsbidrag.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Beträffande denna punkt hade emellertid reservation afgifvits af herr *Persson* i Tällberg.

Ang. under-  
stöd åt mindre  
odlings-  
företag.  
(Forts.)

### Utskottets hemställan upplästes, hvarefter

Herr Öberg yttrade: Herr talman, mina herrar! Vid tre föregående riksdagar har jag tillåtit mig uti särskilda motioner hemställa om vissa åtgärders vidtagande i akt och mening att komma de verkliga småbrukarne till gagn och nytta, gående därpå ut, att de under de första åren, då mödorna för uppbrytande och bebyggande af en egen torfva för sig och de sina trycka som mest, skulle befrias från skattebetalning till stat och kommun och medgifvas vissa s. k. frihetsår, som tillförene blifvit tillämpade, när det gällt nybyggare. Men denna min sträfvan i akt och mening att gagna de verkliga småbrukarne har, som herrarne väl veta, icke medfört önskad resultat, ity att de utskott, som haft att behandla dessa mina motioner, ha afstyrkt desamma och endast i sin motivering uttalat sig fördelaktigt. I anledning häraf har jag nu funnit mig föranlåten att vid innevarande års riksdag i något förändrad form göra ett förnyadt försök, och detta mitt nya försök går nu ut på att odlare af mindre lägenheter, som med möda och besvär från en förut icke odlad mark åt sig taga upp en liten torfva och därpå byggt sig ett eget hem, skola äfven bli föremål för statens uppmuntran, erkännande och understöd såsom en del andra småbrukare, hvilka haft förmånen att genom arf, gåfva eller köp få öfvertaga en sedan gammalt odlad lägenhet för att därefter, med tillhjälp af tillgängliga medel, under en kortare tid kunna försätta denna i god växtkraft och kultur och få sig pris af premieringsnämnden tillerkända för hvad de sålunda kunnat uppvisa. Men de jordbrukare, för hvilka jag nu och tillförene gjort mig till målsman, och hvilka äro de, som verkligen befitat sig om att ur den vilda, förut icke odlade marken bryta och utöka åkerarealen allt mer och mer, de kunna, sådana som villkoren och bestämmelserna nu äro beträffande de anslagsbelopp, vi nyss förut här behandlat, icke blifva delaktiga af understöd i form af premier. Under det att de förra, om hvilka jag nyss talade, nämligen de, som fått pris för sina mönsterjordbruk, få bli delaktiga af detta statsanslag, kunna de senare, hvilka jag i min motion åsyftat, icke få något. Det är af denna anledning jag funnit mig föranlåten att återigen föra denna fråga på tal och begär nu ingenting annat och ingenting mer än att dessa småbrukare skola på samma sätt bli omhuldade, tillgodosedda och ihågkomna som de förra. Det är ingen obillighet och ingen orätt, utan fastmer en gård af billighet och rättvisa.

Själff har jag varit i tillfälle att se, huru som vid premiering af dessa små jordbruk, för hvilka nu statsanslag utgår under näst föregående punkt, personer, som kommit i besittning af förut odlade lägenheter, ha satts i tillfälle att få pris för uppvisande af mönsterjordbruk, som är i god växtkraft. Men den trälände och sträfsamme mannen, som på den obrutna marken nedlagt

mycket, mycket mera arbete och där arbetat jämt och ständigt med svett och möda — jag vågar påstå, att han har utfört och presterat ett idogt arbete, som icke kan jämföras med det arbete, som utförts af dem, hvilka innehafva förut odlade marker — han fick endast nöja sig med att stå bredvid och se på, hurusom den förre fick premium, men själf fick han ingenting. Detta kan väl icke vara rätt och billigt, och detta har jag velat förekomma genom att nu föreslå, att ett belopp af 50,000 kronor skulle beviljas och ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att därmed möjliggöra, att äfven de småbrukare, om hvilka jag här talat, skulle komma i åtnjutande af understöd. Ty jordens uppbyggnad ur den vilda skogsmarken och läggande under jordbrukskultur är väl en så utomordentligt viktig nationell sak, att vi icke böra försumma något tillfälle därtill, utan göra allt hvad på oss må ankomma för att åstadkomma än ytterligare brytning och än ytterligare utvidgning af den obrutna marken. Det vågar jag nämligen påstå: vi ha icke för mycket, utan fastmer för litet af den mark, som blifvit lagd under odlarens plog; och därför behöfves det att med uppmuntran och understöd bispringa hvarje arbetsam person, som vill sträfva därefter. Ty om man icke uppbyrter marken och på sådant sätt bereder små hem och små lägenheter, ja, då blir det icke några småbruk att premiera såsom mönsterjordbruk. Den första förutsättning är därför att bryta mark och få den bebyggd, innan man därpå kan i framtiden åstadkomma mönsterlägenheter.

Då det icke synes mig vara rätt att förfara på sådant sätt, som jag nu påpekat, så har jag icke kunnat, såsom förut intresserad i saken, undgå att ånyo bringa denna fråga på tal. Ty jag vet, hurusom mängden, hvilken verkligen gjort sig förtjänt att komma i åtanke vid utdelande af understöd, harmas, därför att han fått se och erfar, att han icke har blifvit ihågkommen; och han har icke kunnat ihågkommas på grund af de bestämmelser och villkor, som nu gälla beträffande det 100,000 kronors anslag, som utgår för befrämjande af det mindre jordbruket.

Om jag nu öfvergår till utskottets utlåtande beträffande min ifrågavarande framställning, har utskottet endast sagt, att då utredning saknas angående sättet för användandet af det föreslagna anslaget, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka det sammans beviljande. Ja, hvad det beträffar, så tillåter jag mig att säga, att min tanke vid nedskrifvandet af motionen var den, att man skulle med fullt fog kunna öfverlämna åt Kungl. Maj:t att föreskrifva de villkor och bestämmelser, som kunde anses vara behöfliga och nödiga att fästa vid anslagets beviljande; och trodde jag mig därtill ha så mycket större skäl, som då det under föregående punkt beviljade anslagsbeloppet för första gången utgick, år 1901, Riksdagen öfverlät åt Kungl. Maj:t att föreskrifva de villkor och bestämmelser, som därvidlag ansågos vara nödiga.

*Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.*  
(Forts.)

*Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.*  
(Forts.)

När man sålunda den gången lät Kungl. Maj:t föreskrifva villkor och bestämmelser, så har det syntts mig, som om det skulle vara det rätta och bästa att äfven nu så göra och öfverlämna åt Kungl. Maj:t att meddela de villkor och bestämmelser, som kunna anses vara behöfliga vid utanordnandet af ifrågavarande medel, om det äskade anslaget beviljas. Viss är jag ock, att, därest jag hade tagit mig före att utarbete några slags villkor och bestämmelser, som efter min uppfattning skulle anses vara lämpliga och på sin plats, så hade jag säkerligen ifrån utskottets sida därför icke rönt någon större tillslutning och något större tillmötesgående. Ty säkerligen hade då utskottet, sin vana troget från gammalt, svarat på det sättet, att utskottet icke tilltrorde sig att på en enskild motionärs hemställan godtaga de villkor och bestämmelser, som en sådan presterat. Och huru jag än sålunda hade vänt mig, så hade jag från utskottets sida icke haft att förvänta mig någon tillslutning och något understöd, utan då hade väl utskottet motiverat omkull motionen med användande af det skälet, att jag icke hade varit kapabel att prestera sådana villkor och bestämmelser, som varit lämpliga och nödiga.

Utskottet säger därefter, att det kan dragas i tvifvelmål, huruvida icke den i motionen antydda premiering af mindre odlingsföretag må vara en angelägenhet, som ligger inom hushållningssällskapens verksamhetsområde. Ja, mina herrar, det synes mig, som om äfven detta skäl vore ganska sökt. Ty hvarför skall den åtgärd, som jag hänvisat på, särskildt falla inom hushållningssällskapens område, då icke den andra angelägenhet, hvarom jag också här talat åtskilligt, nämligen premiering af s. k. mindre mönsterjordbruk, det vill säga mindre jordbruk, som sedan gammalt varit brutna, icke anses ligga inom hushållningssällskapens område. När frågan om understöd i detta senare fall först afgjordes, då hade man icke ett ord att säga eller gemåla däremot, utan då mottog man välvilligt Kungl. Maj:ts begäran och gick Kungl. Maj:t till mötes genom att anslå de äskade medlen. Och förklarade Riksdagen därvid såsom sin uppfattning och åsikt, att det var en Riksdagens angelägenhet, och därför ansiogos medlen. Men nu, när jag, en enskild motionär, kommer och begär ett anslag i liknande syfte — skillnaden är ju endast den, att det redan beviljade anslaget tillgodokommer den, som har en gammal, redan bruten torfva, under det att det anslag, jag begärt, skall utgå till den, som bryter en ny torfva — då låter det på annat sätt. Men bör icke grundbrytaren, nyodlaren vara lika berättigad att från statens sida komma i åtanke i fråga om uppmuntran och understöd, som den förre? Jo, för visso, mina herrar! Men det är ganska bekvämt för utskottet att bara peka hän på ett sällskap, som har ganska begränsade medel och tillgångar att vidtaga de åtgärder, de mått och steg, som äro behöfliga för att främja den goda saken.

Då utskottet i sin motivering, såsom herrarne väl kunna se, icke såsom en ursäkt — ett skäl mot min framställning — har kunnat motsätta sig anslagsbeloppet i fråga, därför att det skulle vara nödvändigt för staten att ur ekonomisk synpunkt göra en besparing — utskottet talar alls icke därom — utan endast kommit med nyss nämnda sökta skäl och lämnat alldeles oemotsagdt hvad som sagts i frågan om möjligheten att anskaffa medel och den ekonomiska sidan af saken, så synes det mig, som om jag fått ett så pass tyst erkännande af det goda i min framställning, att man borde bortse ifrån den lilla gnista af skäl, som ligger i utskottets motivering, och bifalla hvad jag sålunda hemställt.

Jag tillåter mig till sist efter anförande af det sagda på det varmaste hemställa till herrarna, att I måtten äfven komma i håg dessa små, hvarom här varit fråga. Ty efter min uppfattning ha de gjort sig förtjänta däraf och böra icke utelämnas och glömmas. Om så sker, att de icke få komma med och blifva föremål för samma erkänsla som en hel del andra deras jämlikar, är det för mig visst och klart, att man därpå mera förlorar än tjänar. Man klagat i dessa tider och i dessa dagar rätt ofta och rätt mycket öfver, hurusom det är så svårt att ute på landsbygden vid vår kära modernäring, jordbruket, behålla det antal arbetare och tjänare, som för bedrifvande af ett jordbruk är nödigt. Och jag är viss om att man skall få anledning till sådana klagomål än mera, om man icke söker sig medel och utvägar att förekomma dessa klagomål, klagomål som efter min uppfattning äro berättigade. Ty vi ha nogsam, en och hvar, som sysslat med jordbruk, erfarit, hurusom landtarbetarna allt mer och mer lockas bort från jordbruket till städerna och industrien. Och orsaken därtill kan enligt mitt förmenande icke vara någon annan än att dessa arbetare icke äro tillräckligt uppmuntrade, tillräckligt betalda. Men skulle de på olika sätt — jag vill icke påstå, att detta är det enda och det ensamt verksamma sättet — skulle de än på det ena än på det andra sättet kunna uppmuntras att stanna i jordbrukets tjänst, så tror jag förvisso, att man därmed gjort en mycket god sak.

Under uttalande häraf och under försäkran, att det icke är någon oberättigad sak, som jag fört på tal, utan en fullt rättfärdig och fullt billig sådan, tillåter jag mig än en gång, till den ringa kraft och verkan det hafva kan, att hemställa, att herrarna härvidlag icke måtte förfara såsom mången annan gång och sila mygg, men svälja kameler.

Herr talman! Jag tillåter mig yrka bifall till min motion.

I detta anförande instämde herrar *Ericsson* i Ofvanmyra, *Persson* i Tällberg, *Olsson* i Älfvalsåsen, *Karlsson* i Fjäl, *Nydal*, *Johansson* i Rönnå, *Janson* i Bråten, *Camitz*, *Lundblad*, *Olsson* i See, *Söderberg* i Hobbörn, *Sandin*, *Kjellén*, *Hörnsten*, *Anders-*

*Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.*  
(Forts.)

Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.  
(Forts.)

son i Baggböle, *Sundin*, *Jeansson* i Kalmar, *Fornander*, *Pehrsson* i Österby, *Juhlin*, *Sandquist*, *Byström*, *Ericsson* i Alberga, *Enander*, *Eriksson* i Rödsta och *Ericsson* i Vallsta.

Vidare anförde:

Herr Odqvist: Herr talman! Efter de många instämman- den, som herr Öberg fått, är det icke så godt att försvara utskottets hemställan.

Men först och främst vill jag betona, att här icke föreligger någon som helst utredning från motionärens sida angående sättet för det ifrågasatta anslaget användning, ehuru det dock rör sig om ett ganska stort anslag. Herr Öberg har begränsat sitt förslag på det sätt, att han önskar, att endast sådana småbrukare, som icke kunna komma i åtnjutande af andra anslag för jordbrukets befrämjande, skulle komma i åtanke vid understöd från nu ifrågavarande anslag. Jag undrar ändock, om detta är till fyllest, om det icke fastmer kräves en utredning i detta afseende för att konstatera, om och på hvad sätt dessa småbrukare vare sig direkt eller indirekt kunna ha fått anslag af staten. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att det beviljas stora belopp dels till dikningsföretag och dels till frostminskningsföretag äfvensom att understöd utgår från stora odlingslånefonden. Från alla dessa håll kan en sådan småbrukare, om icke direkt, så dock indirekt, ha haft en och annan fördel. Och då motionären klandrat utskottet, därför att det fordrat en utredning, förefaller det mig däremot alldeles uppenbart att, för bedömande af ifrågavarande småbrukares ställning och beviljande af sådant understöd, som motionären föreslagit, en utredning måste försiggå.

Sedan är det en annan stor grupp, som kunde komma i fråga. Motionärens förslag afser nu landet i sin helhet. Det finnes emellertid i vissa trakter — t. ex. den ort jag tillhör — en stor massa sådana småbrukare, som själfva uppbrutit sin jord och byggt upp sina lägenheter. Med hänsyn härtill tror jag, att ett belopp af 50,000 kronor skall bli för ringa för hela landet, äfven om man tager i betraktande, att icke alla dessa småbrukare skulle blifva delaktiga af detta anslag, utan endast de jordägare, som däraf gjort sig mest förtjänta.

Dessutom, under nuvarande förhållanden och med de villkor, som gälla för den fond, till hvilken vi nyss beviljade 100,000 kronor för premiering af mindre landtbruk, finnes det ju möjlighet att erhålla s. k. premieringslån upp till ett belopp af 75 kronor. Dessa lån erhållas på vissa villkor, hvaraf det förnämsta är, att läntagaren förbinder sig att inom viss tid göra det eller det odlingsföretaget. I och med detsamma läntagaren fullgjort detta villkor kvitteras lånet. Det finnes således, äfven under nuvarande förhållanden och nu stadgade villkor, resurser för dessa små landtbrukare att få hjälp.

Ett annat förhållande är det, att man framställt stora anmärkningar rörande användningen af det anslag, hvaraf medel nu utlämnas till mindre bemedlade landtbrukare, och dessa anmärkningar gå ut på, att så mycket af anslaget åtgår för premieringsnämndens resor. Och säkert är, att om ett sådant anslag, som herr Öberg begärt, skulle beviljas, så skall med de resor och den utredning i öfrigt, som nämnden behöfver för att rättvist kunna bedöma, hvilka som böra komma i åtnjutande af anslaget, en stor del däraf komma att gå åt till resor och traktementen åt nämnden. Och att en *nämnd* måste finnas, det är klart, ty icke kan man väl t. ex. åt vederbörande kommunalstämмоordförande öfverlåta att verkställa denna premiering.

Jag tror således, att förslaget, ehuru det på sätt och vis är behjärtansvärdt, dock ännu icke är praktiskt, utan att det tarfvas en utredning, för att Riksdagen skall kunna bevilja det begärda beloppet.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Henricson: Jag begärde ordet med anledning af ett par utaf några föregående talare gjorda misstag i deras uppgifter, hvilka jag nu vill söka rätta.

Den förste talaren framhöll, att dessa småbrukare icke skulle vara i tillfälle att till sina odlingsföretag erhålla några medel af det nyss förut här beviljade anslaget. Det förhåller sig dock icke så. Detta kan jag försäkra, enär jag har litet erfarenhet i den här saken såsom ledamot af premieringsnämnd, och jag har sysslat härmed i åtskilliga år. Det kan t. ex. hända, att premieringsnämnden kommer till en sådan här liten småbrukare, som visar, att han har ett stycke ännu icke uppodlad jord, och att nämnden då frågar: hvarför odlar ni icke upp det? Ja, jag har inga medel därtill, svarar han då. Vill ni kanske ha ett premielån härtill, frågar nämnden då. Ja, svarar han, det vill jag nog ha. Så uppskattas kostnaden för uppodling af jordstycket, den uppgår kanske till 150 kronor, och han får då ett premielån å 75 kronor. Enda villkoret härför är, att han nästkommande år — ja tiden, när företaget skall vara färdigt, får han så godt som ensam utsätta — skall hafva nyodlingen fullbordad och anmäld till afsyning. Sedan denna senare skett, kvitteras lånet. Denna kostnad utgår alltså af det nyss beviljade anslaget, från hvilket en dylik mindre jordbrukare således är i tillfälle att få hjälp. Är det åter fråga om att anlägga ett nytt hem, ja, då har man ju egnahemslånefonden att för detta ändamål anlita, den fonden är ju afsedd för sådant. — Detta var således en rättelse i den förste talarens anförande.

Den andre talaren påstod, att af det nyss beviljade anslaget åtgår mycket till premieringsnämndens resor. Äfven detta förhåller sig icke så; af statsanslaget utgår icke något till näm-

Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.  
(Forts.)

Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.  
(Forts.)

dens resor, utan dessa bekostas af hushållningssällskapen. Statsanslaget användes endast till premiering och till premielån.

Man behöfver icke hafva fått sitt jordbruk premieradt för att få premielån; sådant kan man få ändå, premieringsnämnden beviljar dylikt lån, när någon anses vara förtjänt däraf och tillgång finnes. Och detta vare sig det är fråga om att få lån till en nyodling eller det gäller täckdikning, byggande af ett höns- hus eller anläggande af en gödselstad, och så vidare; i alla dessa fall kan personen i fråga få bidrag af statsmedel intill halfva beloppet af kostnaden, dock högst 75 kronor. I åtskil- liga län, bland annat det som jag tillhör, hafva hushållnings- sällskapen tillskjutit medel, så att småbrukarne kunna få dylika lån upp till ett belopp af 100 kronor. Det är icke för att på något sätt motverka småbrukarne, som jag framhåller allt detta, det behöfver jag väl icke säga; till dem är jag lika varm vän som någon kan vara.

Vi se således, att småbrukarne kunna få understöd från den föregående fonden, som vi nyss beviljat 100,000 kronor till, och att, om det är fråga om bildandet af ett nytt hem, de kunna få medel härtill ur egnahemslänefonden. För min del har jag icke hört, att någon af dessa småbrukare, så snart de väl fått kunskap om hvilka medel, som på detta sätt stå dem till buds, uttalat sitt missnöje öfver hvad som nu finnes i den vägen. De kunna få både premier för sitt jordbruk, om de skött detta väl, och de kunna också få premielån, där så behöfves.

För ögonblicket har jag icke något vidare att säga; jag har endast velat rätta några här nyss lämnade uppgifter.

Jo, dessutom är det, såsom den föregående talaren sade, nödvändigt att få någon utredning angående denna sak. Hvem skall kontrollera huru dessa begärda 50,000 kronor användas? Jag för min del vet det icke. För öfrigt tror jag icke ens, att en dylik utredning behöfves, enär själfva det begärda anslaget nog icke behöfves. Vi hafva ju redan förut statsmedel att tillgå för det ifrågavarande ändamålet, vi kunna ju härför taga af det nyss beviljade anslaget, som äfven härför kan användas. Skulle det i så fall visa sig, att mera pengar behöfvas å det anslaget, så skall nog, enligt hvad jag är öfvertygad om eller åtminstone vågar hoppas, Riksdagen anslå de härför erforderliga medlen.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Det är mycket sant hvad den siste ärade talaren anmärkte, eller att man under den form han angaf verkligen kan på sätt och vis få hjälp till de af honom anförda odlingsföretagen. Men det är också utan tvifvel lika bekant för den ärade talaren, att det är ofantligt många småbrukare, som icke kunna få hjälp genom lån från det nyss afhandlade anslaget, på grund af dettas otillräcklighet.



Och för öfrigt har ju motionären inskränkt sitt yrkande till att omfatta endast sådana mindre odlingsföretag, hvilka icke på annat sätt kunna komma i åtnjutande af statsbidrag. Det vill säga, här är fråga om småbrukare, hvilka verkställa nyodlingar af sådan beskaffenhet att dessa icke kunna blifva premierade, enär jorden icke är uppdrifven i så hög kultur, att den på sådan grund kan få premiering. Och är det så, att dessa jordbrukare icke kunna få så kalladt premieringslån, då är det för dem omöjligt att få något understöd förrän tiden så långt framskridit, att de hunnit få jorden i så hög kultur, att den kan premieras. Det är nu för att hjälpa dessa på ett tidigare stadium, så att säga, stående jordbrukare, som motionären gjort sin framställning. Jag tror därför att — oaktadt jag måste medgifva, att mycket penningar blifva erforderliga — det vore lyckligt, om åtminstone Andra Kammaren ville visa sitt intresse genom att bifalla motionärens framställning. Ty, säga hvad man vill, så äro i alla fall de pengar *väl* använda, som, i hvilken form det vara må, användas för att upphjälpa jordbruket i vårt land.

*Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.*  
(Forts.)

Gentemot herr Odqvist måste jag säga, att det ligger en ofantligt stor styrka i motionärens förslag därutinnan, att han icke föreslagit några villkor för rätten att erhålla dessa lån, utan öfverlämnat den saken åt Kungl. Maj:t och endast uttalat den önskan och framlagt det förslag, att endast sådana odlare, hvilka bryta bygd och hvilka icke hunnit sätta sin jord i det skick, att den på annat sätt kan understödjas af statsmedel, skulle genom det nya anslaget bringas hjälp. Ehuru jag således, som sagdt, måste medgifva, att detta liksom mycket annat medför en afsevärd kostnad, kan jag dock icke finna annat än att motionären bjudit mycket goda skäl för sin framställning, och detta såväl genom hvad han anfört i sin motion, som yttermera genom hvad han sagt i sitt nyss hållna anförande.

Herr talman! Jag ber att få instämma i motionärens yrkande om bifall till motionen.

Med herr Persson i Tällberg förenade sig herrar *Staaff*, *Räf*, *Eriksson* i Elgered, *Beckman* i Djursholm, *Johansson* i Oja och *Nilsson* i Malmö.

Herr Öberg: Herr talman, mina herrar! Jag föranlåtes att ånyo taga till orda för att i någon mån söka bemöta hvad som sagts mot min framställning.

Herr Odqvist började med att betyga och försäkra, att han för sin del var en lika varm vän som trots någon annan till de små jordbrukarne. Ja, mina herrar, det kan icke falla mig in ett ögonblick att betvivla detta, ty det är mycket möjligt. Men hvad jag med anledning däraf tillåter mig säga, det är, att jag icke tror, att nyodlarens ok har så mycket tyngt på herr Od-

Ang. under-  
stöd åt mindre  
odlings-  
företag.  
(Forts.)

qvists axlar, som det tyngt på mina. Jag känner mycket väl till nyodlarens ställning och förhållanden. Det må icke uppfattas såsom ett skryt, om jag här omnämner, att jag gått ut i den vilda ouppodlade betes- och ängsmarken, där det icke kunde sås en handfull korn, icke sättas en kappe potatis eller fanns några åbyggnader, för att där skapa mig ett hem, hvilket jag lyckligtvis ock kunnat göra. Och jag vet därför af egen erfarenhet, att nyodlarens ställning är tryckt, att den är bekymmersam mången gång, och att man icke hittills gjort för mycket och sannerligen icke så snart kommer att göra för mycket för densamma.

Herr Odqvist, hvilken liksom å dragande kall och ämbetes vägnar försvarade utskottet, framförde den invändningen, att jag icke förebragt någon utredning. Ja, mina herrar, det är visserligen sant, att jag icke detta gjort. Men jag har icke ansett mig behöfva förebringa någon särskild utredning i denna sak. Ty jag har varit lycklig nog att kunna hänvisa till den utredning, som gjorts, och de förhållanden, som råda beträffande det nyss beviljade anslagsbelopp på 100,000 kronor, som tillkommit på Kungl. Maj:ts framställning. Jag har tänkt mig, att den utredning, som ligger till grund för detta anslag, samt de villkor och bestämmelser, som blifvit fastställda i och för detta anslag, skulle till hela sin utsträckning kunna användas och åberopas för det anslag, som jag här ifrågasätter. Ty det är ytterst ringa skillnad mellan de grupper af småbrukare, som jag med min motion åsyftar, och den grupp af småbrukare, som Kungl. Maj:t afser med sin framställning. Skillnaden är, såsom jag förut tillåtit mig påpeka, endast den, att i förra fallet, nämligen i min motion, gäller det dem, som taga upp en egen torfva från mark, som icke förut är uppodlad, och icke på annat sätt kunna komma i åtnjutande af statsbidrag, under det att den senare gruppen, som är föremål för Kungl. Maj:ts omsorg, omfattar dem, som kommit i besittning af en förut odlad och bebyggd torfva. Skillnaden är således, som sagdt, enligt min uppfattning, ytterst ringa. Och jag kan för min del icke förstå, att det — om man vill befrämja saken — kan behöfvas någon ytterligare utredning och något särskildt förslag till bestämmelser och villkor, ty man kan mycket väl tillämpa de bestämmelser och villkor, som gälla för det af mig så ofta antydda anslaget af 100,000 kronor.

Herr Odqvist sökte också göra gällande, att de kostnader, som utgå för de nuvarande premieringsnämnderna, hvilka ha till uppgift att verkställa premieringen af de mindre, mönster-gilla jordbruken, äro så stora och omfattande, att de sluka, snart sagdt, det hufvudsakliga af anslagsbeloppet. Ja, skulle så vara händelsen — hvilket jag för min del har svårt för att tro —

så vill jag därom säga det, att efter min uppfattning vore det enda och rätta sättet att råda bot för ett sådant missförhållande, att man vidtog några åtgärder häremot, på det att anslagsbeloppet må komma till sin rätta användning, nämligen dem till godo, för hvilka anslaget är afsedt.

Herr Odqvist har också velat göra gällande, att den grupp småbrukare, som jag med min motion afser, skulle vara så ytterst stor och talrik, att det skulle bli ofantligt stora penningutgifter, om man skulle slå in på den af mig anvisade vägen. Det har aldrig varit meningen — och jag tror, att det framgår af min motion — att samtliga de småbrukare, som tillhöra gruppen, skulle få understöd, utan endast de, som, såsom herr Daniel Persson riktigt påpekat, icke på annat sätt kunna komma i åtanke af statsbidrag.

Gentemot herr Henricson vill jag säga, att det ju är möjligt — jag vill visst icke bestrida det — att dessa småbrukare skulle kunna beredas tillfälle att få hjälp genom så kallade premielån. Men innan jag väckte min motion, gick jag till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet och frågade honom, om min uppfattning vore riktig, som går därpå ut, att dessa småbrukare, som jag här åsyftar, icke kunna bli delaktiga af det anslagsbelopp, som Riksdagen flere gånger beviljat och som i år ånyo var ifrågasatt att beviljas, en åsikt som också delats af premieringsnämnden i min hemort, i det att denna vid företagen premiering ansett sig icke, trots bästa vilja, kunna gifva de småbrukare pris, som brutit sig en egen torfva, utan nödgas gå förbi dem och stanna vid de ägare, som innehade en förut bruten torfva. Och herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet svarade, att min uppfattning var riktig, att dessa småbrukare, som jag åsyftar, nu icke kunde bli föremål för den premiering, jag tänkt mig. Det är ju likväl möjligt, säger jag — och jag vill, som sagdt, icke bestrida det — att de kunna komma i åtnjutande af så kallade premielån. Men jag tror, att det anslagsbelopp af 100,000 kronor, hvartill åtminstone denna kammare nu beslutit höja detsamma, har så stor uppgift att fylla och så stora kraf ställda på sig — af detta anslag skola nämligen äfven bestridas kostnaderna för studieresor — att det icke blir något alls öfver eller åtminstone ytterst litet åt de småbrukare, hvilka jag åsyftar. Jag är öfvertygad om att det, som skulle kunna möjligtvis erhållas på den af herr Henricson anvisade vägen, skulle bli ytterst obetydligt. Det är dock gifvet, att man är ytterst tacksam för hvarje litet bidrag, ty, mina herrar, dessa småbrukare äro icke bortskämda med understöd. I dessa småbrukares verkliga sanna och berättigade intresse tillåter jag mig, herr talman, ånyo på det värdsammaste anhålla om bifall till min motion.

*Ang. understöd åt mindre odlingsföretag.*  
(Forts.)

Ang. under-  
stöd åt mindre  
odlings-  
företag.  
(Forts.)

Herr Odqvist: Till svar å herr Henricsons upplysning om att det är hushållningssällskapen, som betala kostnaderna för premieringsnämndernas resor, får jag nämna, att detta förhållande är mig mycket väl bekant. Men då dessa nämnder vanligen resa upp de medel, som hushållningssällskapen lämna för ändamålet, måste dock en del af dessa statsmedel användas för bekostande af nämndernas resor. Jag tror således, att hans resonemang icke är alldeles riktigt.

Herr Wiklund: Herr talman! Utan tvifvel är motionärens syftemål att uppmuntra och understödja mindre odlingsföretag synnerligen behjärtansvärdt. Men jag håller likväl före, att utskottet icke varit åtminstone alldeles utan skäl, då det afstyrkt motionen.

Motionären hemställer om ett anslag af 50,000 kronor att användas till understödjande och premiering af sådana mindre odlingsföretag, hvilka icke på annat sätt kunna komma i åtanke af statsbidrag. Ja, hvilka odlingsföretag är det, som icke på annat sätt *kunna* komma i åtanke af statsbidrag? Här gäller tydligen frågan icke, huruvida de fått statsbidrag eller icke, utan huruvida de *kunna* komma i åtanke däraf, om de så vilja. Hvad särskildt Norrland beträffar, hvilken landsdel torde ha legat motionären närmast om hjärtat, veta vi ju, att där finnes bland annat det *norrländska afdikningsanslaget*, hvarifrån statsbidrag lämnas för afdikning af till odling tjänlig mark. Vidare hafva vi norrländska nyodlingsfonden, hvarifrån visserligen icke statsbidrag lämnas direkt, men hvarifrån i alla fall delvis räntefria lån kunna erhållas på goda afbetalningsvillkor. Ytterligare hafva vi ett anslag på 100,000 kronor, som dock afser hela riket, hvarifrån anslag kan erhållas för premiering af mönsterjordbruk och hvarifrån äfven s. k. premielån beviljas. I alla dessa fall skulle således bidrag från detta anslag på 50,000 kronor, som motionären föreslagit, icke kunna lämnas. Jag förmodar då, att det skulle bli ett försvinnande fåtal, som kunde komma i åtnjutande häraf.

För öfrigt tror jag för min del, att under sådana förhållanden hvarje särskildt fall, när understöd lämnas, måste föregås af en utredning:

1:o) huruvida statsbidrag icke å annat sätt kunnat erhållas, och  
2:o) huruvida odlingsföretaget är af sådan omfattning, att det kan komma i åtanke. Jag förmodar, att dessa utredningar och undersökningar blefve af så omfattande beskaffenhet, att de, som motionären ville gagna, nämligen de små jordbrukarne, komme att få den allra minsta delen af anslaget, under det att den största delen komme att utgå för dessa utredningar, resor och dylikt. Jag yrkar fördenskull bifall till statsutskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Det kan ju icke nekas, att icke motionen i mångt och mycket är behjärtansvärd, och jag har själf varit mycket tveksam, huruvida jag borde yrka bifall till densamma eller icke. Men då nu staten, så att säga, griper in på alla möjliga områden, synes det mig, som om staten först borde se till, att den jord, som redan *är* odlad, blefve behörigen brukad. Såvidt de upplysningar, jag härom fått från Norrland, äro riktiga, förhåller det sig nämligen så, att det är ganska dåligt ställt där i det afseendet. Samma är förhållandet på vissa trakter i Värmland, där bolagen redan begynt att sätta skogsfrö på en del åkrar, som de köpt af hemmansägare. Och om så är, att man redan har så mycket odlad jord, att ägarne däraf begynna att sätta skog på den, då är det väl icke riktigt att utan vidare gifva anslag till ytterligare odlingar. Åtminstone bör man väl dessförinnan söka få utrönt, huruvida man icke skulle kunna hitta på något sätt för att låta dessa personer, som behöfva odlad jord, komma i åtnjutande af den åker, som ingen vill såsom sådan vidare begagna, d. v. s. få sådan jord, som redan är odlad.

Jag har endast velat påpeka detta och har för närvarande intet yrkande att göra.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de där- under gjorda yrkandena gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda propositionen. Emellertid begärdes votering; och blef i följd häraf nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i 30:de punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 10. röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utföll med 90 ja, men 91 nej; och hade kammaren alltså med afslag å utskottets hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

*Ang. under-  
stöd åt mindre  
odlings-  
företag.  
(Forts.)*

Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiö's undervisningsverksamhet.

*Punkten 31*, angående anslag till understödjande af P. J. Rösiö's undervisningsverksamhet.

Uti hufvudsakligen likalydande motioner hade herr *F. A. Boström* i Första Kammaren, motion n:o 31, och herr *J. M. Juhlin*, med hvilken flera af kammarens ledamöter instämt, i Andra Kammaren, motion n:o 137, föreslagit, att Riksdagen måtte till understöd af P. J. Rösiö's undervisningsverksamhet i jordbruk och landtmannanäringer på extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 5,000 kronor att af Kungl. Maj:t i mån af behof för ändamålet användas.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motioner icke måtte af Riksdagen bifallas.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Persson* i Tällberg, *Eriksson* i Bäck och *Starbäck*.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till

Herr *Juhlin*, som yttrade: Såsom motionär i ämnet skall jag be att få yttra få några ord. Det kan måhända tyckas vara mindre lyckadt, i betraktande af den utgång, som Kungl. Maj:ts proposition om ett anslag till Jönsson-Rösiö fick förlidet år i gemensam votering, att enskilda motionärer i år förnyat samma framställning. Detta beror emellertid därpå, att framställningar i denna riktning ha gjorts ifrån flera personer, som förra året voro ogynnsamt stämda mot anslaget i fråga, men hvilka i år uttalat en motsatt mening och önskat, att anslaget måtte beviljas. Ser man på statsutskottets utlåtande i föreliggande punkt, kan man ju icke säga, att utskottet har så synnerligen mycket ändrat ståndpunkt från i fjol. Förra årets statsutskott, som afstyrkte bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, anförde såsom skäl härtill, att utskottet icke funne det vara tillrådligt att med statsmedel understödja en verksamhet af så enskild natur som den af Jönsson-Rösiö bedrifna. I år säger statsutskottet: »Utskottet, som vidhåller sin vid senaste riksdagen uttalade mening om att särskildt anslag icke bör till ifrågavarande understöd beviljas, har velat erinra, att bland de ändamål, som med det såsom bidrag till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket afsedda, under punkt 29 här ofvan omförmälda anslag kunna tillgodoses, förekommer undervisning, hvarför af anslaget kan utgå högst hälften af den summa, hvartill kostnaden för undervisningen uppgått; och därest Kungl. Maj:t skulle finna bidrag från detta anslag böra utsträckas äfven till den undervisningsverksamhet, som af Rösiö utöfvas, lärer Kungl. Maj:t icke underlåta därom meddela bestämmelser, därvid äfven

andra föreläsare af samma kategori som Rösio skulle kunna blifva tillgodosedda.» Jag har för min del svårt att förstå, hvarför icke utskottet lika gärna kunde ha tillstyrkt motionen i fråga, då det i alla fall uttalat en förhoppning, att Kungl. Maj:t må kunna lämna Rösio understöd af det anslag å 100,000 kronor, som finnes omnämndt under punkt 29. Det förefaller mig, som om utskottet här motsade sig själf. Det säger, att denne mans verksamhet är af enskild natur och att det därför icke är lämpligt, att Riksdagen understöder densamma, men utskottet anser det icke vara olämpligt, att Kungl. Maj:t gör det. Jag förstår icke den fina skillnaden därvidlag, det må jag verkligen säga. Om nu Rösios verksamhet är af så enskild natur, som utskottet vill göra troligt, därom må man ha rätt att hysa sina tvifvel. Jag skall taga mig friheten att uppläsa en del af den motivering, som af motionärerna anförts till stöd för anslaget i fråga, och däraf skall tydligen framgå, att denna verksamhet visst icke är af så enskild natur. Det är en enskild man, det här är fråga om, men hans verksamhet är ett verkligt nationellt intresse, ett statsintresse, och det är just med tanke därpå, som jag och öfriga motionärer vågat komma till Riksdagen med denna vår framställning. I den af mig afgifna motionen läsa vi bland annat följande: »Betydelsen af det mindre jordbruket har i vårt land alltmåra framträd under de senaste åren och gifvit upphof till mångahanda åtgärder, som afse att underlätta bildandet af småbruk och förbättra jordbruksdriften. Men skola dessa åtgärder leda till önskad resultat, kräfvades emellertid, att den mindre jordbrukaren erhåller yrkeskunskap och intresse för sitt kall. Att mycket brister i detta afseende måste af alla erkännas. Knappt hvar 50:de jordbrukare erhåller teoretisk undervisning i sitt yrke, och särskildt bland småbrukarne råder en ofta hånadsväckande okunnighet om de viktigaste grunderna för ett småbruks drift. Till en del förklaras detta däraf, att bland de mindre jordbrukarne ofta saknas förutsättningarna att kunna tillgodogöra sig kunskaper genom böcker, och att den undervisning, som skall göra nytta, lika mycket måste väcka som meddela kunskaper. Men undervisare på jordbruksområdet, som kunna tala både till känsla och förstånd, äro icke alltför talrika i vårt land.» Jag skall icke trötta kammaren med att uppläsa mera; jag vill endast ytterligare meddela, att i herr Jönsson-Rösios kurser ha deltagit omkring 16,000 personer, och de 400 separata föredrag, som han hållit för allmänheten, hafva varit besökta af öfver 100,000 personer. Det synes mig, att det under sådana förhållanden är oberättigadt att tala om, att hans verksamhet är af så enskild natur. Jag tror, att vi alla uppskatta hvad som af statsmakterna gjorts och göres för de mindre jordbrukarne för att undervisa dem och öka deras kunskaper på alla områden. Vi ha ju här under dagens lopp beviljat anslag under flere

*Ang. anslag till P. J. Rösios undervisningsverksamhet.*

(Forts.)

Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiös under-  
visningsverk-  
samhet.  
(Forts.)

punkter till jordbrukets befrämjande. Men det synes mig, som om ett anslag åt denne man, Jönsson-Rösiö, har ett aldeles speciellt intresse. Vi må komma ihåg, att han varit en föregångsman här i vårt land just för det mindre jordbrukets höjande. Han har varit, hvad han också blifvit kallad, en jordbrukets apostel. Nu är det visserligen sant, att sedan han varit pionjär på alla möjliga områden, ha hans idéer upptagits af anstalter, som vi ha för jordbrukets befrämjande, och af många enskilda personer, hvilka från början erhållit undervisning just af denne Jönsson-Rösiö. Han har arbetat ihärdigt och outtröttligt, då det mången gång sett hopplöst ut.

Nu säger man, att han icke har arbetat så oegennyttigt, ty han har tagit betaldt för sitt arbete. Ja, det är sant; men det är väl aldeles naturligt, att en man, som icke har någon som helst förmögenhet och icke haft eller har något anslag af något sällskap eller någon förening, icke kan lefva eller existera af intet, utan han måste naturligtvis ha någon ersättning för sitt arbete. Att han gratis hållit en mängd föredrag och undervisat mindre bemedlade, det känna vi alla.

Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om icke formen behöfde lägga hinder i vägen för svenska Riksdagen att genom beviljande af detta anslag visa, att den uppskattar den fosterländska nationella gärning, som denne man utfört under bortåt ett 20-tal år.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den af mig m. fl. afgifna motionen.

Häruti instämde herrar *Bromée* i Billsta, *Forsberg*, *Andersson* i Baggböle, *Johansson* i Öja, *Johansson* i Jönköping, *Ericsson* i Alberga, *Martin*, *Kjellberg*, *Lindhagen*, *Nyström*, *Ersson* och *Hörnsten*.

Herr Hammarlund: Herr talman! Först vill jag göra den anmärkningen, att jag visst icke hör till dem, som underskatta värdet och betydelsen af herr Jönsson-Rösiös verksamhet i fråga om det mindre jordbrukets upphjälpande, och särskildt tror jag, att han har en stor betydelse just i det hänseendet, att han kan entusiasmera för den sak, han verkar för. Men icke förty har jag nu begärt ordet för att försvara utskottets föreliggande hemställan, och jag gör detta af rent principiella skäl.

Det är Riksdagen, som beviljar anslag för vissa ändamål, men Riksdagen kan svårligen bedöma enskilda förhållanden och säga, att det är den eller den personen, som skall få anslag af dessa medel; därför öfverlämnar också Riksdagen åt Kungl. Maj:t att fördela anslaget. Det är på Kungl. Maj:t, som ansvaret sedan faller, och Riksdagen har härvidlag gransknings- och pröfnings-



rätt genom sina revisorer och genom statsutskottet. Men hvart skulle det leda, ifall vi skulle slå in på den väg, som är anvisad i den nu föreliggande motionen, om Riksdagen alltså skulle vid sidan om ett anslag, som finnes för ett visst ändamål, bevilja medel åt en särskild person, som verkar för alldeles liknande ändamål, som det nämnda anslaget afser.

Jag skall blott framhålla några exempel. Riksdagen beviljar, som bekant, anslag till folkhögskolor och landtmannaskolor. Nu kan det tänkas, att t. ex. en nyinrättad folkhögskola icke vill finna sig i de villkor, som äro uppställda för åtnjutande af dylikt statsanslag, och därför föranstaltar denna folkhögskola, att här inom Riksdagen väckes en motion om ett särskildt anslag till skolan. Skulle herrarne då verkligen vilja vara med om att gifva ett sådant anslag? Eller är det icke männe så, att herrarne då skulle komma och säga: här finnes ju redan ett anslag för detta ändamål och skolan i fråga får gå till Kungl. Maj:t, ty det är Kungl. Maj:t, som i detta fall bör ha pröfningsrätten?

Vi ha vidare t. ex. ett anslag på 200,000 kronor till föreläsningar för arbetsklassen. Det är Kungl. Maj:t, som fördelar detta anslag. Nu kan det komma någon och säga: här är en person, som verkat så gagneligt på detta område, och han har hållit utmärkta föreläsningar landet rundt. Så väckes här motion om att vi skola bevilja anslag för denne person. Äro herrarne verkligen med om att slå in på en sådan väg? Eller, för att taga ett tredje exempel, vi ha ett anslag till resestipendier för lärare af olika kategorier, präster, lärare och andra, och det är vissa villkor uppställda för dessa resestipendiens utgående. Så är det någon, för hvilken dessa villkor icke passa, och man väcker därför motion om att Riksdagen måtte bevilja ett särskildt resestipendium för den eller den personen, emedan han är så särskildt förtjänt af detta. Kan ett sådant tillvägagångssätt vara lämpligt?

Vi ha, för att ytterligare taga ett exempel, anslag till understödjande af äldre småskolelärare, och vissa villkor finnas för åtnjutande däraf. Nu kan där vara någon, som hör till denna kategori, men som icke uppfyller villkoren; man tar sig an hans sak här i Riksdagen och begär ett särskildt anslag för denne person, alldenstund Kungl. Maj:t icke har ansett sig kunna bevilja honom något från det allmänna anslaget.

Aldrig har jag under min riksdagsmannatid varit med om att Riksdagen på det viset gått in i enskildheter rörande särskilda anslags beviljande. Om vi nu skulle bifalla denna motion, tror jag, att det blefve ett ganska farligt prejudikat för framtiden. Det skulle bli ändlösa debatter om rent personliga förhållanden. Den debatt, som fördes här i fjol angående samma anslag, som nu är före, tycker jag tydligt gaf vid handen olämpligheten af att Riksdagen slår in på en dylik väg.

*Ang. anslag till P. J. Rösöns undervisningsverksamhet.*

(Forts.)

Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiös under-  
visningsverk-  
samhet.  
(Forts.)

Det är icke heller behöfligt, att Riksdagen beviljar ett personligt anslag i detta fall. Såsom redan i punkt 29 af det föreliggande utlåtandet står omtaladt, har Riksdagen beviljat ett anslag af 100,000 kronor för det mindre jordbrukets upphjälpande, däraf 15,000 för kurser rörande det mindre jordbruket. Det finnes sålunda anslag för ändamålet, ja, till och med öfverskott på detta anslag. Om beloppet icke skulle räcka, så finnes ju alltid möjlighet att höja detta anslag, och om villkoren äro olämpliga, böra dessa villkor naturligtvis ändras. Men icke bör man slå in på den vägen, att man beviljar särskilda personliga anslag, ty det vore att beträda en ganska farlig väg enligt min mening.

Med allt erkännande af herr Jönsson-Rösiös gagnande verksamhet måste jag af dessa principiella skäl yrka afslag på den föreliggande motionen och bifall till statsutskottets hemställan.

Med herr Hammarlund förenade sig herrar *Mallmin* och *Sandquist*.

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman, mina herrar! Jag är tacksam mot herr Hammarlund för det han uttalat sin personliga erkänsla rörande herr Jönsson-Rösiös verksamhet, men jag kan icke instämma i det formalistiska betraktelsesätt, som han för öfrigt gjort gällande beträffande denna person. Herr Hammarlund har sett saken så, som vore här fråga om en person, hvilken utöfvade en lärareverksamhet af alldeles samma slag som andra, hvilka syssla med undervisning i jordbruksskötsel, och hvilken borde vederfaras endast samma rätt som dessa andra.

Jag tror icke det är riktigt att se saken så. Jönsson-Rösiö är icke någon vanlig företeelse på detta område. Han är, såsom motionären i sitt anförande nyss yttrade, en jordbrukets apostel, han har på ett enastående sätt offrat sig för denna det svenska folkets modernäring, han har slitit ut sina krafter uti detta arbete, och han har också härigenom åstadkommit ganska vackra, ja, enastående resultat. Sådant förekommer, dess värre, rätt sällan, och jag tror icke, att det är riktigt att lägga den måttstocken på en sådan företeelse, att man jämför honom med andra alldagliga företeelser på ifrågavarande område. Jönsson-Rösiö är en enastående person, och som sådan har motionären velat betrakta honom, som sådan har han velat, att Riksdagen skulle understödja honom, och jag tror icke, att Riksdagen gör rätt i att se den här saken alltför formellt. Det är ju i och för sig icke något enastående eller ovanligt, att Riksdagen anslår medel till enskilda personer eller beviljar personliga anslag. Vi ha ju nästan hvarje år pensionsfrågor, rent personliga frågor, där man beviljar anslag till en person på grund af hans förtjänster. Kan

då verkligen icke en person göra sig förtjänt om fosterlandet, så att Riksdagen har anledning bevilja anslag till honom, utan att han behöfver hafva varit anställd under vissa former och endast på grund af dessa kan komma i åtnjutande af anslag från Riksdagen.

Jag kan icke se denna sak annorlunda än så, att här är ett enstaka fall, ett fall, som man dess värre icke behöfver tro kommer att upprepas alltför ofta. Mannen i fråga har ju i enastående grad gjort sig förtjänt om fosterlandet och om vår moder-näring, och han behöfver denna uppmuntran från Riksdagens sida, behöfver den rent ekonomiskt och framför allt moraliskt, och det är efter mitt förmenande ett helt annat värde i detta dock jämförelsevis rätt obetydliga understöd, om det kommer direkt från Riksdagen, än om han skall få det som sökande hos Kungl. Maj:t, då det för öfrigt alldeles icke är gifvet, att han får något understöd alls. Om Andra Kammaren i dag beviljar anslaget och lyckas segra i gemensam votering, veta vi, hvad vi hafva gifvit honom, men om frågan hänvisas till Kungl. Maj:t, vet man alldeles icke, hvad Jönsson-Rösiö kan komma att få, och likväl erkänna alla, att han är värd uppmuntran från Riksdagens sida. Därför ber jag, herr talman, liksom jag förut instämt med motionären, att ytterligare få upprepa mitt instämmande med honom i hans yrkande på bifall till motionen.

Herr Höjer instämde häruti.

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag får börja med att säga, att det är mig icke möjligt att här kunna framsäga hvad jag ville, emedan det skulle alltför mycket tränga in på personlighetens område, och som jag är en af dem, som anse detta icke vara tillständigt, så måste jag hålla inne med det kanske väsentligaste af hvad jag kunde hafva att säga. Emellertid kan jag icke finna, hvar det finns någon utredning, som visar, att, som den siste ärade talaren sade, P. J. Rösiö skulle vara i behof af understöd. Jag har icke sett detta uppgifvas på något annat ställe än i motionerna, men det finnes icke i de handlingar, som rörde detta ärende vid närmast föregående års riksdag, och det föreligger, såvidt mig är bekant, icke heller i de papper, som vi för öfrigt hafva att tillgå. Detta är endast ett påstående, men ett sådant, som enligt min uppfattning saknar stöd för sin riktighet. En annan sak, som jag ber att få fästa uppmärksamheten på, är en passus i den ärade motionärens anförande och hvad han sade står i nära öfverensstämmelse med hvad han skrifer i sin motion. I början af motionen återfinnes nämligen ett stycke, som börjar så här:

»En sådan, för småbrukarne ytterst gagnande undervisnings-verksamhet har emellertid sedan ganska lång tid tillbaka med-

*Ang. anslag till P. J. Rösiö's undervisningsverksamhet.*

(Forts.)

Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiös under-  
visningsverk-  
samhet.  
(Forts.)

delats af landtbruksskoledirektören P. J. Rösiö. Utan hjälp och understöd från något håll har han, förutom sin undervisning vid Hagabergs landtbruksskola, hållit icke mindre än 66 kurser för småbrukare rundt om i landet. I dessa kurser, som han alldeles ensam skött, hafva 16,000 personer deltagit».

Som vi veta har en motion i ämnet blifvit väckt äfven i Första Kammaren af herr Boström. Han säger så här:

»En sådan för småbrukarne ytterst gagnande undervisningsverksamhet har emellertid sedan ganska lång tid tillbaka utföfvats af landtbruksskoledirektören P. J. Rösiö. Utan hjälp och understöd från något håll har han, förutom sin undervisning vid Hagabergs landtbruksskola, hållit icke mindre än 66 kurser för småbrukare rundt omkring i landet. I dessa kurser ha förekommit öfver 800 föredrag för omkring 16,000 åhörare.»

Den ene motionären säger sålunda, att det varit 16,000, som åhört Rösiös föredrag, den andra, att det varit 16,000, som deltagit i i herr Rösiös kurser. Det lär väl icke gärna vara möjligt, att den ene motionärens uppgift, att det skulle vara icke mindre än 16,000, som deltagit i P. J. Rösiös kurser, kan vara riktig. Den får väl inskränka sig till att det varit 16,000, som möjligen åhört Rösiös föredrag. Detta har enligt min uppfattning icke bort gå alldeles oanmärkt förbi.

Det har äfven sagts, att det är ett nationellt intresse och ett statsintresse att med statsmedel aflöna P. J. Rösiös enskilda verksamhet. Jag är för min del icke öfvertygad om att det är så. Jag håller före, att i sådana fall som detta man bör vara försiktig. Och jag tror, att försiktigheten bjuder, att man icke ger någon statsbelöning åt en sådan enskild verksamhet. Jag anser för min del icke, att statsbelöning är lämpligaste formen för en belöning af enskild mans verksamhet, och slår Riksdagen in på den vägen, så går det mycket väl an att i dag göra början med P. J. Rösiö, men hvem vet, hvilka konsekvenser som däraf kunna komma att följa.

I öfrigt ber jag att få instämna med hvad herr Hammarlund sade, som jag för min del tycker vara fullkomligt riktigt. Med anledning af hvad jag haft tillfälle att anföra ber jag få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Kjellén: Herr talman! Då denna fråga var före förra gången, var jag bland dem som röstade mot anslag till direktör Rösiö, och jag gjorde det af två hufvudskäl. Dels står jag principiellt på samma ståndpunkt som de ärade ledamöter, som nu fört statsutskottets talan, i det jag anser, att statsbelöning är något, som man mycket sällan bör tillgripa, när det gäller att belöna enskild mans gärning, dels tyckte jag då, att det häftade något misstänkt, för att icke rent af säga humbug, vid personen i fråga — ett intryck, som gifvetvis måste förstärkas genom de utdrag

af hans skrifter, som en ledamot af statsutskottet vid det tillfället föredrog för kamraren. Men sedan här jag varit i tillfälle att höra mannen själf i hans verksamhet som föreläsare, och då stod det klart för mig, att här föreligger verkligen ett sådant undantagsfall, då de principiella betänkligheterna måste fara, om man icke skall göra grym orätt såväl mot enskild man som mot det allmänna.

Mina herrar, det finnes ingenting som vi näst nationell samling föra mera på tungan än uppmaningen att tillvarataga våra nationella tillgångar. Men jag frågar: hvad är vår främsta nationella tillgång? Är det icke *föregångsmännen*? Hvad hjälper det, om vi ha rika skatter i naturen och på folksjälens botten, därest det icke finns män, som kunna kalla fram dem? Hvad gagna oss då dessa skatter? De skola ligga där och vänta sin förlossning till domedag, om det icke kommer någon man med brinnande kärlek till utvecklingen, som af sin kärlek får en tändande kraft att gagna utvecklingen.

Jag tror, att vi på detta område ha stora skulder på vårt samvete. Vi vilja nog, att skatterna skola fram i dagen, men vi uppmuntra icke föregångsmännen, som dock äro de nödvändiga redskapen för att bringa upp skatterna. Det rika och taliga svenska blodet tänder alltjämt nya begåfningar och strör dem ut öfver landet — och efteråt kommer den »kungliga svenska afundsjukan» och släcker dem, eller gör åtminstone allt hvad den kan för att släcka dem. Kan man icke helt utrota dessa begåfningar, söker man åtminstone fördröja den stund, då de skola komma till sitt verk på fullt allvar. Men det är i sig själf ingalunda likgiltigt, om en man, som brinner af begär att tjäna det allmänna, kommer i tillfälle att göra detta vid 30 eller 40, vid 40 eller 50 år. Det blir 10 förlorade år; och lägga vi alla sådana förlorade decennier i de enskilda föregångsmännens lif tillsammans, så blir det en stor nationalförlust. Därtill kommer sedan, att man 10 sådana år längre fram i tiden icke är den samme som man var förut. Det kan icke hjälpas, att det smyger sig in känslor af missmod och bitterhet på grund af det öppna motståndet eller den hemliga förföljelsen, och denna bitterhet slappar kraften. Vi svenskar äro anlagda för slöseri. Men jag tror, att det farligaste slöseriet är att slösa med begåfningarne. Ty det kan tära på lagret, så att detta till sist minskas och tager slut — och tar det lagret slut, då är det slut med folkets framtid.

Nu vet jag mycket väl, att det motstånd, som den rikare begåfningen så ofta mötes af, ingalunda alltid kommer så att säga i ond mening. Saken är nog den i många fall, att vi icke känna igen de stora männen. Vi ha gjort oss ett annat ideal af storhet, som icke passar för dem: den store mannen, det är den absolut korrekte, den felfrie, den som håller alla gamla häfdvunna former i helgelse och ära. Jag tänker, att vi igenkänna

*Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiö's under-  
visningsverk-  
samhet.  
(Forts.)*

Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiö's under-  
visningsverk-  
samhet.  
(Forts.)

den typen på många håll rundt omkring oss. Det faller mig visst icke in att stämpla den såsom helt af ondo. Jag förstår väl formernas betydelse. Typen synes mig passa utmärkt i de lägre instanserna i våra lokala och centrala ämbetsverk och Kungl. Maj:ts kansli. Men skall den bestämma *allt*, då fruktar jag, att utvecklingen kommer att bli så trög, att det är fara värdt, att den stannar till sist. Jag tror, att en stor del af vår senaste historia får sin rätta förklaring däraf, att vi haft ett falskt storhetsideal.

Den byråkratiska principen är på sin plats och kan vara gagnelig i hvardagslag; men komma verkliga, stora uppgifter, då klickar den. Då behöfva vi andra män, som hafva andra förtjänster än blott felfriheten. Men den, som endast söker undvika fel, han kan lätt också bli af med alla förtjänster. Och då blir den byråkratiska förträffligheten lik ett hushåll, som hvarken har inkomster eller utgifter. Jag talar naturligtvis icke om moraliska fel, utan om fel mot konventionella vanor och yttre former. Dem kunna vi både ha och mista. Mången gång är det de största syndarne mot sådant, som rycka land och folk med sig framåt. Vi få taga dem sådana de äro, med deras många egendomligheter och besynnerligheter. Ty sådana fel äro blott den nödvändiga afvisgsidan af deras förtjänster. Felen skada endast dem själfva; deras förtjänster komma landet och utvecklingen till godo.

Jag har vågat yttra mig i denna riktning, därför att jag tror, att här föreligger ett typiskt exempel på en person, som fått plikta därför, att han vänder så många kantigheter och egendomligheter utåt världen. Om man skall våga Jönsson-Rösiö på byråkratismens våg, så blir han mycket lätt. Det finnes ingen, som är så lätt att kritisera ur felfrihetens synpunkt. En man, hvars fantasi är så stark, att icke blott djur och växter, utan äfven kemiska grundämnen som kväfve, kalk och kali lefva och andas med mänskliga känslor och afsikter i hans föredrag — en sådan man är ofantligt lätt att kritisera och äfven att göra löjlig. Läser man hans föredrag, skall man utan tvifvel finna anledning till många berättigade anmärkningar. Men han skall icke läsas, utan han skall höras; då förflyktiga inom en kort stund dessa egendomligheter som rena oväsentligheter gent emot den lysande kärnan. Han skall icke heller bedömas efter sina åthäfvor, utan efter sitt verk; då prisar verket mästaren.

Väger man på detta sätt debet och kredit i hans gärning mot hvarandra, och ser man till verket, då — jag upprepar det — måste man komma till det resultat, att vi här stå inför ett rent undantagsfall. Det har erkänts äfven af den förste talmannen för statsutskottet, att ingen utöfvat en sådan väckelse på vårt lands småbrukare som han. Det är ju för öfrigt en allmänt känd och erkänd sak. Jag har själf sett, med hvilka giriga ögon och öppna munnar hans publik följt hvarje hans

ord. Alla dessa besynnerligheter, som i början fästa uppmärksamheten, försvinna efter en liten stund, och hvad betyda de, då han i alla fall når fram till sina åhörare, fångar deras intresse som ingen annan! Redan detta, mina herrar, är ingalunda någon oviktig sak, då man vet, huru trög vår allmoge är att tänka nya tankar och öfvergifva gamla vanor. Det är en stor gärning redan detta att väcka den. Väckelsen är inkörsporten till all upplysning. Och ingen har gjort den porten så hög och den dörren så vid för menige man i landet som just Rösio.

Men hvad är det då han vill lära dem? Det är naturligtvis först och främst ren, modern åkerbruksteknik på vetenskaplig grund. Jag är icke vittnesgill på detta område, men då jag hade glädjen att höra honom, var en verklig fackman också närvarande — en föreståndare för eu agrarkemisk station — och han intygade, att Rösio i sitt föredrag stod fullt på höjden af tidens vetenskapliga bildning, äfven om man i en och annan punkt kunde ha olika åsikter — detta är ju icke ovanligt bland vetenskapsmännen. Men det är något annat och mera än yrkeskicklighet, som Rösio lär sin publik: nämligen *förtroende till sig själfva* och *förtroende till jorden*. Han ger dem, hvad vi här i Sverige så väl behöfva, ett nytt framtidshopp och en sund själfkänsla. För den, som hört honom och rätt förstått honom, blir arbetet med den svenska jorden ingalunda någon tung börda, utan det blir glad och lätt som alltid, då man ser lönen skimra framför sig. Och därför vill jag säga, att denne man är en apostel icke endast för småbruket utan också för en rätt fosterlandskärlek.

Man inbillar sig kanske, som jag förut gjort, att han är något slags resande i danska idéer. Men ingenting kan vara oriktigare. Jag tror icke, att han varit med sin fot i Danmark. I alla händelser gick hans föredrag genomgående ut på, att vi i alla frågor skola såvidt möjligt stå på egna ben, begagna egna idéer och resurser, undvika att hämta redskap, material och råvaror från utlandet. Det hela formade sig till en ren predikan om, hvilket härligt land vi ha, hur rikt det är, hur mycket bättre än alla andra.

Statsutskottet kallade vid förra riksdagen den gärning som denne man utöfvar — och vi ha hört ett återljud af denna anmärkning i dag — för en »verksamhet af enskild natur». Ja, det beror på, huru man ser saken. Formellt kan icke bestridas, att detta är en verksamhet af enskild natur. Men har jag rätt i min uppfattning, så gör den mannen där nere i socknarne med sin enskilda verksamhet en större tjänst åt det allmänna än kanske de flesta, som ha ett offentligt uppdrag. Ingen af oss är omistlig, men jag tror, att icke många af oss skulle lämna ett sådant tomrum efter sig som just denne man, om han nu frånrycktes oss. Tror man sedan, som jag, att vårt lands fram-

Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiös undervisningsverksamhet.

(Forts.)

Ang. anslag  
till P. J.  
Rösiös under-  
visningsverk-  
samhet.

(Forts.)

tid står i det *lilla jordbrukets* jämte det *stora järnbruket*s tecken, då kan man verkligen icke vara med om att dra ett streck framför denne mans gärning såsom alltför privat för att böra ådraga sig statens uppmärksamhet.

Det nuvarande statsutskottet har hänvisat till andra utvägar för att belöna honom och andra föreläsare »af samma kategori». Men det är icke penningefrågan, som är hufvudsaken, och det är icke frågan bara om kategorien, utan om kvalitén. Jag känner icke Rösiös ekonomiska ställning, men jag tror, att han i alla händelser har behof af ett *moraliskt* understöd, som visar, att man inser, att han verkligen gjort något för det allmänna. Det gäller, om denna verkligt stora begåfning skall förfrysas i brist på uppmuntran. Ty sedan denna fråga kommit fram, måste det för honom kännas som en ren motgång eller prickning, om saken icke beviljas. Där nere i bygderna skall man icke heller förstå de, i och för sig aktningvärda, formella skäl, som skulle diktera ett sådant Riksdagens beslut; man skall i stället tänka, att åter en rik kraft, en man, brinnande i sin känsla för en stor uppgift, blifvit förmenad uppmuntran och understöd, därför att han haft den olyckan att vara född i detta land.

Jag skall tillägga en enda sak. Den summa, som det här är fråga om, är alldeles densamma, som, enligt en ofta citerad amerikansk uppskattning, betecknar värdet på en svensk emigrant. Nu torde det vara utom tvifvel, att Rösiö åt fosterjorden bevarat hundratals, om icke tusentals, söner genom att gifva dem *mod* att stanna hemma. Är det då för mycket, att fosterlandet visar sin erkänsla mot honom genom att gifva honom tillbaka, i form af anslag till hans verksamhet, hvad som motsvarar värdet af *en* svensk emigrant?

Jag är visst icke blind för konsekvenserna af ett prejudikat i denna riktning och jag skulle trots allt vara tveksam, om det här vore fråga om en direkt personlig belöning. Men i den form denna fråga nu har, såsom uppmuntran icke för personen utan för verket, och med hänsyn till det undantagsfall, som här föreligger, tvekar jag icke längre, utan ber, herr talman, att på det varmaste få förorda, att detta lilla erkännande från fosterlandet gifves åt en af dess mest gagnande söner i samtiden.

I detta anförande instämde herrar *Wavrinsky* i Stockholm, *Starbäck*, *Nydal*, *Sundin*, *Emthén*, *Eriksson* i Rödsta, *Berglund*, *Svensson* i Bondön, *Eriksson* i Elgered, *Olsson* i See, *Jonsson* i Freluga, *Lindh* i Gäfle, *Nordin*, *Karlsson* i Fjäl, *Eriksson* i Grängesberg, *Olsson* i Älfvalsåsen, *Janson* i Bråten, *Leksell*, *Nilson* i Örebro, *Anderson* i Hasselbol, *Hultkrantz*, *Berggren*, *Matsson*, *Otto*, *Hammarström*, *Thavenius*, friherre *Silfverschiöld*, *Röing*, *Larsson* i Göteborg, *Berg* i Göteborg, *Lundström*, *Carlsson* i Malmberget, *Vahlquist*, *Pehrsson* i Österby, *Hazén*, *Forss-*



*ling, Branting, Söderbergh* i Karlshamn, *Rune, Broomé* i Bårslöf, *Nilsson* i Malmö, *Larsson* i Lund, *Larsson* i Klagstorp, *Palme, Centerwall, Warburg, Byström, Moll, Lovén, Berg* i Stockholm, *Larsson* i Säby, *Rydén* och *Söderberg* i Hobbörn.

Ang. anslag till P. J. Rösö's undervisningsverksamhet.  
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen framställt proposition å de därunder förekommande yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll i stället de i ämnet väckta motionerna.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren på hemställan af herr talmannen att uppskjuta den vidare handläggningen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag skulle fortsättas.

### § 9.

På förslag af herr talmannen beslöt kammaren att nästkommande lördag den 9 mars välja tre deputerade att jämte talmannen och vice talmannen deltaga i Vetenskapsakademiens fest i Stockholm den 25 nästkommande maj till högtidlighållande af Carl von Linnés minne äfvensom två suppleanter för dessa deputerade.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 4,24 e. m.

In fidem  
*Herman Palmgren.*